نومرو : ۲۷ — ۱۵۰۱
اوتوز دردنجی سنه
***
صاحبی و مدیر مسئولی :
احمد احسان

ثروت فنون

پنجشنبه ۲۱ مایس ۱۳۴۱
۵۸ نجی جلد
***
احمد احسان و شرکاسی
مطبعه‌سی

5850
MILLÎ KÜTÜPHANE-ANKARA

آلمانیاده مونیخده بو بیرام کونی تورك طلبه‌سی برآره‌ده

[آوروپاده تورکلر و تورکلك]

بو بایرام برلینده جامع شریف بشکاهنده تورك مسلمانلرك بایراملاشمه مراسمی

انكليز بديعياتى

و

اوسقار ووايلد

دها قرقنه‌وارمادن اون بش جلد ادبى وبديعى اثر يتشديردكدن صوكره بيوك بر شناعتله نامنى تلويث ايده‌رك حياتى آرقه‌سنده عيب ودهائتدن مركب بر شهرت براقان اوسقار ووايلد انكلتره‌نك بديعيات ساحه‌سنده‌كى متفكرلرندن برى ايدى . انكليزلرك صوك اللى سنه‌لك صنعت دستورلرندن قسم اعظمى اونك نظريات‌نه استنادايدر . مع مافيه ووايلد بتون فكرلرينى بر شيرازهٔ تأليف ايچنده جمع وضبطه وقت بولامادينى ايچون برمجلهٔ بديعياتى يوقدر . نظريه‌لرى مختلف اثرلرنده طاغنيق طورور . ديكر جهتدن ووايلد پارلاق بر محرر اولديغى قدرده ممتاز بر مير كلام ايمش : نظريات‌نك برقسم مهمى‌ده هيچ بر كتابنه كيرمكسزين معاصرلرينك حافظه‌لرينه توزيع ايدلمش بولونيور . كنديسنك : « بن دهائمى حياتمه قويدم ، كتابلرمده آنجق اهليتمى بولورسكز ! » ديديكى مشهوردر . ديمك اولوركه اونك فلسفهٔ بديعيه‌سنى احاطه ايچون كليانى اوقومق كفايت ايتمز ، مضبوط سوزلرينى‌ده خاطرلامالى‌يز .

ووايلد « اوقسفورد » دارالفنونده تحصيل ايتديكى ايچون بديعياتى مشهور « جون راسكين » دن تدرس ايتمشدى . كوزللك مفهومنه تعلق ايدن قناعتلرنده استادينك نفوذى قابل انكاردكلدر . بو نفوذى بالذات ووايلده‌اعتراف ايديبور . فقط بعض اساساته مدرسندن آريلير . مثلا راسكين كوزللكك ارض اوزرنده‌ياشامش بيوك عاشقلرندن برى اولديغى وبديعياته حرمتى بر تقواى دينى مرتبه‌سنه‌چيقاردينى حالده آثار صنعتده غايهٔ اخلاقيه كوزه‌تيردى ؛ هر جلوهٔ بديعيه‌نك قيمتنى افاده ايتديكى نجيب ونزيه افكار فضيله‌نك مقدارى ايله ثولچردى . ووايلد استادينك بونظرينه اشتراك ايتمز وبوجهتله :

« شايان اسف دركه بتون بناى بديعياتنك قبه‌طاشى اخلاقيات‌در . » ديبور ؛ كنديسى بديعياتك استقلال تامنه طرفداردر ؛ اونجه صنعتك كوزللكدن باشقه غايه‌سى اولاماز وصنعته نسبتله فلسفى ، اخلاقى ياخود دينى هر عنصر بر ياباتجى صاييلير . بوندن باشقه هرصنعت نفيسه‌نك خصوصيت قوانينى قبول ايتمكله براز اونلرى بيوك بردولت بديعيه‌نك ايالات مختلفه‌سى كبى تلقى ايديبور وهپسى كوزللك قعابنده متحدمانيوردى ؛ اك كنيش عرفان وذكايه احتياج كوسترن صنعت ادبيه‌يى او قطعه اك يافين كورووردى .

ووايلدك بللى باشلى بديعى دستورلرينى بالخاصه « intentions » يعنى « منويات » عنوانلى اثرنده بولورز . بوكتابى اون طقوزنجى عصرك تاريخ افكارنده بر صفحه تشكيل ايده‌جك قدر قوتلى بولان اهل خبره واردر . ازجمله غونقور اقاده‌ميسى اعضاسندن « ئه‌له‌مير بورژ » منويات ژان پول ريختركه « بديعياته مدخل »ى كبى برآيدهٔ مهمه عد ايديبور .

« منويات » دن آكلاشيلديغه كوره بديعياتى اوسقار ووايلد فلسفهٔ عموميه‌نك بر فصلنى تشكيل ايدن برعلم اضافى كبى دكل اك زياده حائز اهميت برمسألهٔ حياتيه اولمق اوزره تلقى ايديبور . مثلا برحلاج منصور ياخود بر شهاب الدين سهره‌وردى نظرنده تصوف نه ايسه اوسقار ووايلد ايچون‌ده حكمت بديعيه على التقريب اودر . كوزللكه برنوع معبود ماهيتى ويريبور و بديعياتى اسكى متصوفه‌نك دينياتى طانيدقلرى طرزده طانيور . اعتراف ايديبوركه حسنى استقلال ايدن كيمسه يوقدر ومذهب بديعيه هيچ كافرى اولمايان مذهب منفرددر ؛ فقط اك حرارتلى متمسكلرى بيله كوزللكه اضافى برموقع تخصيص ايدرلر وآثار صنعتى برواسطهٔ تبليغيه‌دن دها قيمتلى طانيمازلر ومثلا : « كوزللك حقيقتك پارلاق جلوه‌سيدر . » ديرلر ، كوزللكى اخلاقى ياخود اجتماعى بر وظيفه ايله مكلف كورورلر . حال بوكه ووايلده نظراً كوزللك بر واسطه دكل ، بر غايه‌در ؛ هم‌ده اويله بر غايه‌كه اوكا هرشيئه مصدر اولان بر مبدء اول دينه‌بيلير . حقيقت كوزل دكل‌در ، زيرا حقيقت بزجه « معرفت نفس الامر » ايله تعريف اولونور ؛ كوزللك ايسه حقوق لاهوتيه ايله حقايقى تصرف ايدن مستقل قوت‌در . . . ووايلد صنعتك طبيعته فائقيتى ادعا ايدر ؛ طبيعت حقنده اونك بيوك بر حرمتى يوقدر ، ناصل كه اعالم صوفيه نظرنده معجزه‌لره وكرامتلره نسبتله حادثات عالمك قيمتى قالماز ، ووايلد ايچون‌ده اعجاز صنعت قارشيسنده مأثر طبيعتك كوزللكى شايان استحقاردر . وطبيعتك بوعجز بديعيسى موضوع بحث ايدركن ديبوركه :

— بديعيات خصوصنده طبيعتك غيركامل اولماسى بزم ايچون برنعمت‌در ، اويله‌اولماسه صنعت بديعه وجود بولمازدى . زيرا صنعت بديعه طبيعتك نقايصنه قارشى بزم نجيب بر عصيانمز وتصحيح طبيعت بولنده مصروف براثر جهدمزدر . طبيعتده بشركمستريحانه اقامتنه مساعد مسكنلر بولونسه‌يدى صنعت معماريه ايجاد ايدلمه‌جكدى . . . طبيعت حسسزدر ، شوپارقده كزينركن آكلايورم كه ياماجده‌اوتلايان حيوان‌وچوقورده آچيلان پايان منكشفه‌سى ايله بزم آره‌مزدكى فرقى طويمايور ، بللى كه طبيعت نظرنده ذكانك قيمتى يوق .

انسان طبيعتك كنديسنه تخصيص ايتديكى موقع بداوتده قالسه‌يدى شرائط حياتى اك سفيل بر مخلوق اولوردى . اشرف مخلوقات مقامنى كندى مساعئ متماديه‌سى ومظفريات متتابعه‌سى ايله بالذات احراز ايتدى .

واقعا ووايلدك نظريه‌لرينه فارشى « سپنوزا » ايله برلكده : « انسان حكومت ايچنده حكومت دكل‌در . بشرده طبيعتك بر جزء متمميدر ، اوندن صادر اولان افعال‌ده طبيعتك افعالى‌در . ارض اوزرنده انسانك اك بيوك واك قوتلى آلت تكامل ومستفيد ترقى اولماسى‌ده برحادثهٔ طبيعيه‌در . » دينه بيلير . مجردات ساحه‌سنده بويله مناقشاتك اوجى بوجاغى يوقدر ، اونك ايچون بونقطه‌لر اوزرنده دواملى اصراره لزوم كورمه‌ملى‌يز . محق ويا مخطى اولسون ووايلد على اطلاق

ذكاى بشره دكلسه‌ده ذكاى دهاته طبيعت فوقنده بر قوتى اعاره ايديبور و فعاليت دهايى بالخاصه طبيعته قارشى مجادله شكلنده كورويور وصفحات مدنيتى ذكانك طبيعت اوزرينه احراز ايتديكى سلسلهٔ مظفريات تلقى ايديبور . فنك منفعت عامله‌سنى انكار ايتمزسه‌ده ووايلد ذكانك مظفريت حقيقيه‌سى نامنه صنعتى طانير .

بو فكرلرك صاحبى ايچون ادبياتده حقيقيون و طبيعيون ايله برابر اولامامق ضرورى در . زولا ومعقبلرينك مذهب ادبيسنده « تەن » صنعتك اك سفلى و اك ابتدائى جلوه‌لرينه‌شاهداولديغى سويله‌مشدى اوسقار ووايلد « تەن » دن دها ايلرى كيده‌رك حقيقيونه عائدآثار قلميه‌نك دائرهٔ صنعت خارجنده اولدقلرينى ادعا ايتدى . ووايلده نظراً صنعتكار نه‌حقيقى ، نه طبيعتى هيچ برشيئى قوپيه ايتمز ، او آنجق ابداع ايدر ؛ صنعتكار ايچون عناصر خارجيه خام مالزمه قبيلندن‌در كه آبده‌سنى انشا ايچون اونلرى قوللانيركن سحر آميز بر نفخه ايله جانلانديره‌رق كندى صورت دهائتده بر عالم وجوده كتيرر . « صنعتكار نظرنده اشخاص حقيقيه هيچ بر زمان خارجده وجودى اولمايانلردر . » ديبور . فقط خارجده هيچ وجودى اولمايان بو اشخاص شاعرك قوهٔ خياليه‌سى سايه‌سنده الى الابد ياشارلر . محصولات ادبيه‌ده‌كى اشخاص بزه نه قدر آفاقى كورونورلرسه او نسبتده انفسيت محصولى‌درلر . اون طقوزنجى عصرى « بالزاق » ابداع ايتمشدركه . هيچ مشاهده‌يه التفات ايتمز ، بتون اشخاص وقايعى كندى دماغنده‌كى دهائتدن تشكيل ايدردى . شكسپيرده اك جانلى بولديغمز ايكى شخصيتدن پرنس هاملهت شاعرك روحندن ورومه‌لو شاعرك احتراصندن طوغمشلردر . . . شايان اعتماد اولان تصويرلر اونلردركه كنديلرنده اورنك حصه‌سى پك آز وصنعتكار حصه‌سى پك چوقدر . اسلوب ويالكز اسلوبى بزه امنيت تلقين ايدر . عوامك كورديكى كبى نقش وترسيم ايدن صنعتكارلرك اثرلرى اونوتولور ، چونكه كوزى هيچ بر شى كورمز . حياتى طبيعتى صنعت دكل ، صنعتى حيات و طبيعت تقليد ايتملى . وقتيله اجدادمزك هيچ بر كوزللكنى كوره‌مدكلرى طبيعتده بز بوكون نه اينجه صنعتلر كشف ايديبورز : بزى بو كشفياته مظهر ايدن تربيهٔ صنعتدر . طبيعت سايه‌سنده صنعتى دكل ، صنعت ضياسيله طبيعتى آكلارز . بزه شعر مناظرى بيوك منظره رسامللرى اوكرتديلر . ظن اولونوركه طبيعت بسيط‌در وبسيط روحلر طبيعتى حس ايدر ؛ خاير ، كويلولره باقكز ، اطرافلرنده‌كى كوزللكلر آره‌سندن نه‌قدر لاقيدوبى هيجان كچورلر . او كوزللكلرى آنجق اوزون بر تربيهٔ صنعت نتيجه‌سنده بساطتدن اوزاقلاشمش اولانلر طويارلر .

حيات ايله صنعت مناسبتى‌ده طبيعت ايله صنعت مناسبتنه بكزه‌ر . مثلا « غوته » نك مشهور قهرمانى « ورتر » محيطده‌كى اتحار حادثه‌لرندن دكل ، شاعرك دهائتدن طوغدى ؛ بر محصول تاريخ دكل ، بر محصول صنعتدر . فقط بو محصول صنعت كندى اطرافنده‌كى منظرهٔ تاريخى دكيشديردى وبوحكايهٔ اتحار آلمان محيطنده اتحار طوغوران بر مشيمهٔ حيات اولدى . يئه مثلا بالزاقك برر زادهٔ صنعتى اولان راستينياقلر ، روبانپره‌لرهر كسجه معلومدركه بالآخره جمعيت ايچنده بلبرن جانلى شخصيتلر طوغورديلر . بناءً عليه حياتك ادبياته تأثيرندن زياده ادبياتك حياته تأثيرى واردر .

معلومدركه اولا مادم دوستائفسكى وبالآخره ايپوليت تەن ادبياتك برجلوهٔ جمعيت وبر محصول محيط اولديغى ادعا ايتمشدى . اوسقار ووايلد بو دعوايه شدتله معارضدر ؛ اونجه بالعكس جمعيت ومحيط اجتماعى برجلوهٔ صنعتدر . زمان كندى صنعته دكل ، صنعت كندى زمانته منعكس اولور . عوامك اساسسز غرورى كنديسنه‌اويله ظن ايتديركه الهام شاعرانه‌ده بر حصه‌سى واردر ، صنعتكارك مساعئ ابداعيه‌سنه اوده طولاييسيله اشتراك ايدر ، دهاتك حكايه‌لرى اونك تاريخ روز مره‌سندن چيقار وادبيات نامله اورتهيه آتيلان اونك هر كونكى سوزلرندن صنعتله سوسلنمش قسمى‌در . عوام بويله لكه كنديسنى آلداتيور . حقيقتده صنعت آنجق صنعتكاردن چيقار واطرافنده يكى بر حيات چيقارير ... شايان استغراب كورولن بو فكرلر وهلهٔ تخمين اولونه‌جنى قدر حقيقتدن اوزاق دكللردر : انكلتره‌ده مشهور « قارلايل » وفرانسه‌ده بيوك متفكر « غابريه‌ل تارد » ده بو قناعتده ايديلر .

اوسقار ووايلده كوره صنعتده كوزللك دائما مبدعك محصول مخيله‌سى‌در ، اوكا بر يالان دينه‌بيلير ، فقط بويالان هرطوغرودن دها طوغرودر ، چونكه حقيقت آنجق او يالانك كولكه‌سنده ياشار .

بومشهور انكليز شاعرينك نظريات بديعه‌سنده برنقطه بالخاصه شايان ايضاح‌در : مادامكه طبيعت وحيات ، محيط و تاريخ ، هپسى صنعته تابع اولمجق ، اويله ايسه صنعتكار ابداع ايدركن اونلرك برينه‌قيمت طانياسين ومنحصراً كندى تلقينات دهائتنى ديكه‌سين؟.. خاير ، ووايلد بونى ايسته‌ميور . اونك ايسته‌ديكى شوكه رياضيائده وموسيقيا - تده حيات وطبيعتك درجهٔ نفوذى نه ايسه صنايع نفيسه‌ده‌ده او قدر اولسون : سوز سوبله‌ركن منطق طانيديغمز درجده ، آنجق اوقدر حيات محيطه وطبيعت محيطه‌يى مساعئ صنعتمزده ذيمدخل طانيه‌لم .

جون راسكيندن صوكره انكلتره‌ده اك زياده اجراى نفوذ ايدن ايشته اوسقار ووايلدك اجمال ايتديكمز نظريات بديعيه‌سى اولدى كه تەوفيل غوتيه‌نك مشهور صنعت ايچون صنعت » دستورينه صيغديريله‌بيلير . ذاتاً ووايلده افكارينى سرد ايدركن استادى چون راسكين قدرده غوتيه ، فلوبر ، بانويل كبى فرانسز اديب و شاعرلرندن ملهم اولديغنى انكار ايتميور .

جناب شهاب الدين

پارسده یکی صنایع نفیسه سرکیسنده تشهیر ایدیلن لوحه لردن
مادموازل له‌ورونك : جانان

شعر

اویقو

نه دوداقلرده خفیف برآجیلق ،
نه‌ده اعصابی کرن قیصقانجلق ؛
چورومك اوت کبی سودادن اوزاق :
بومی‌در یوقسه حقیقی یاشامق ؟ . .
او زمان بلکه چیچك یوق ، رنك یوق ،
روحه بیك رعشه ویرن آهنك یوق :
اویومق ، یاتمق ، اویانمق ، . هپ بو :
اویانیقلق بیله خوش بر اویقو !
فقط آسوده کچن بر عمرك
صوکی هرحالده مزار اولدیغی کون
أولور انسان بوده بر اویقو دیه ،
آتیلیر بوسبوتون آسوده‌لکه . .
اوکا روزکار : ــ آلیشیقسك ، اویو، دیر!.
او اویور کچسه‌ده آیلر ، سنه‌لر . . .

برده سه‌ومك ، سه‌ویشوب أولمك وار . .
اوکا بر مرثیه ایکله‌ر روزکار ؛
دیرکه : ــ آی دوغدی.. صولر خولیالی..
قیمی باشدن باشه آلماسی اویالی . .
پیرتیور کوکسنی عاشق کللر ،
قورولردن أوتویور بلبللر . .
صانکه عشقك بو هنوز ایلك کیجه‌سی !..
روحی انکینلره شنلك کیجه‌سی ! . .
بوسه‌دن صوکره کسیك بر صیحه ! . .
اویویورسك نه یازیق بویله داها ! . .

أسکی آقینجی ماصالارندن

طونا

— محترم سعید بك افندیه —

آلارده قیلیچ ، باشده کلاه ، زره ایکی قاتلی ؛
کون دوغمادن اول بوله چیقدقدی اون آتلی .
تاریخ دنیلن اختیارك کوزلری بزده ؛
حرمتله حضورنده أکیلدك همیزده ...

علوی طونانك باغرینی کون شمدی یاقاردی ؛
کوکدن صولرك اوستنه آلتونلر آقاردی .
یوللرده چیچکلرله بزه‌نمشدی آغاچلر .
بلبللری دیکاردی اوزاقلرده یاماچلر .
بزکوکده آرارکن بوایویردك اونی برده ؛
جنت کبی بر بلده کورونمشدی ایله‌رده
تقدیس ایدییورکن بزی کون شمدی افقدن ،
قوشدق بوشانان یای کبی بردنبره اوقدن ؛
برلحظه‌ده اون آتلی واروب بلده‌یی یاصدق ؛
آل بایراغی تکبیر کتیروب قلعه‌یه آصدق .
علوی طونا ، توزکك ازلی همدمی ، جوشدی ؛
طاشغین صولرك کورله‌ین آهنکی نه‌خوشدی ...

تاریخ ده‌نیلن اختیارك کوزلری بزده ؛
حرمتله حضورنده اکیلدك همیزده ...

هاشم سامی

بنم کوکلم

بنم کوکلم نه برچیچك ،
نه یتیشمش برکله‌بك .
قانادی یوق ، پاپراغی یوق ،
هواسی یوق ، طوپراغی یوق ،
بنم کوکلم . . بویی بوکوك ،
کوزی یاشلی بر اوکسوزلك .
برکناردە یالکز قالمش ،
کندی عشقنده بوکلمش .
یتیملرك قورقاق حالی
کبی تیتره‌ك هر خیالی .
اویله قورقاق ، اویله سسسز ؛
ظن ایدیلیرکه نفسسز ،
سسسز . . طیقی برچول کبی .
کوزلرینك برکول کبی
دورغون ، ملول باقیشی وار . .
ایچدن ایچه آقیشی وار . . .

فرأت حسنی

لسان مصاحبه‌سی

امید استقبالمز اولان کنجلکك قسم اعظمی ؛ هوائی شیلره کندیلرینی اودرجه قاپدیردیلرکه جدی ونافع شیلرك یوزینه بیله باقمز اولدیلر . بو قورقونج وضعیت ؛ اونلره عادتا (سجیه) کبی اولور . علمله جدیاتله اوغراشمقلق براز بایاغیلق کبی تلقی اولونمغه باشلادی . حرب عمومیدن اول تحصیل کورمك بختیارلغنه نائل اولانلر ؛ همانده « سلف صالحین » دیه یاد اولونمق لازم کله‌جك [١]

ضیا کوك آلپ بك مرحوم بیله کنجلرك رومانلردن ، هوائیاتدن باشقه بیرشیئه رغبت ایتمه‌دکلرینی کورونجه :

— شیمدی رومانجیلره بویوك بویوك وظیفه‌لر ترتیب ایدییور . ماصال آراسنده هزلیات و اکلنجه‌لر میانده کنجلکه الك نافع اولان شیلر تصویر ایدله‌لی . وطنه ، کنجلکه مضر اولان خصوصاتك عواقب الیمسی‌ده قورقونجیر طرزده تجسم ایتدیرله‌لی. دیمه‌یه باشلامشدی . هپ تجددجی غزته جیلری‌ده بو خصوصده تلاش آلدی .

اونکیچون بیزده شولسان مصاحبه‌سینی صرف علمی ، غایت‌قاتی بیر صورتده یازمغه جسارت ایده‌مه‌دك. بلکه مراق جلب ایده‌جك خوشه کیده‌جك مباحثی ترجیحاً یازدق . دیکرلرینك‌ده صیره‌سی کلیر .

همان هرکون غزته ستونلرنده کچن تورکجه‌لشمش بعض کلمه‌لر وارکه من‌القدیم بونلرك املاسی‌ده ، معناسی‌ده تقرر ایده‌مه‌مش هر قافادن بیر سس چیقمش . علمادن بعض ذوات ؛ بونلر حقنده (کتاب غلطات) نامیله تألیفات بیله وجوده کتیرمشلردر . او کتابلر مطالعه اولوندیغنده اویله عجایب تعلیلات ، کلمه‌یی تورکجه‌نك غیری بیر لسانه منسوب ایتمك ایچین تورلو تأویلات واردرکه شو کوچوجك مقاله اونلردن بیر قاچ دانه‌سینی بسط وبیانه بیله مساعد دکیلدر . اسکی ارباب قلمك عرفای ظرافاسندن « سعید بك » مرحوم اوقبیل تألیفاته سراسر (غلطات کتابی) دیرمش . نفس الامرده او کتابلرده کی غلطاتی تصحیح نامنه یازیلان سوزلر محض غلطات اولسه کرك .

معلومدرکه خارجدن آلینان کلمه‌لر ؛ یا لفظی ، یا معناسی ، یاخود ایکیسی بردن بوزولور . یعنی تورکلکك شیوه‌سینه ، سجیه‌سینه اویدورولور. بك آزی‌ده سجیه‌جه اویغون کلدیکندن عیناً آلینیر . همان هر لسانه کلن یابانجی کلمه ایچین وضعیت بودر.

[١] امویه‌دورنده آلدقلری تورك کوله‌لرینك اوقوپوب یازمق خدمتی ایدی .

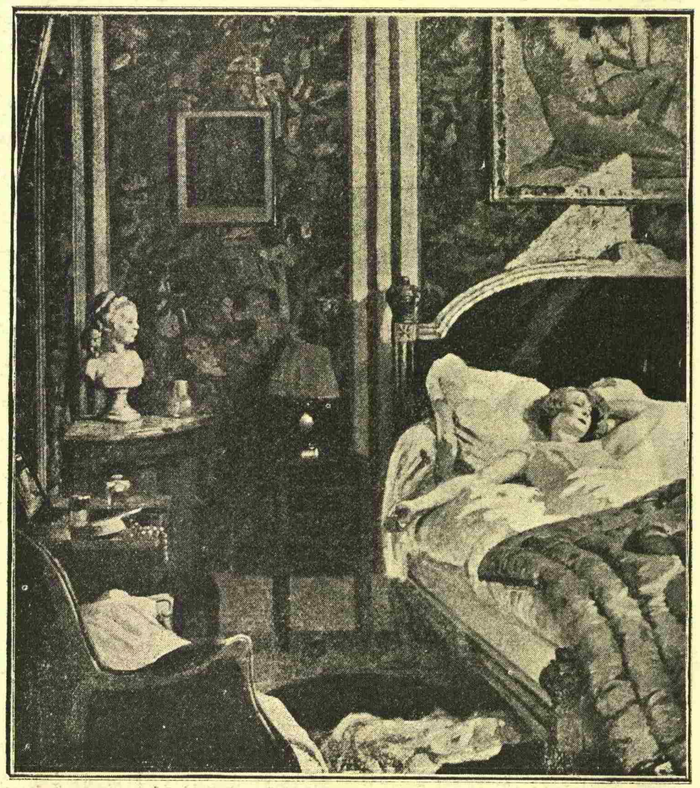

پارسده بو سنه آچیلان صنایع نفیسه موزه‌سنده تشهیر ایدیلن تابلولردن :
صباحلین اویقودن اویانیرکن (فونتانسبه‌نك)

یازه‌جغم کلمه‌لرده هانکی قسمدن اولدیغینی ایضاح ایده‌جکم .

غلطاتجیلرك یا کیلدیغی جهت ؛ تکلم ایدرکن تورکلشدیردیکی بعض کلمه‌یی یازارکن — هانکی لسانه منسوب ایسه — بهمه‌حال اصلی اوزره یازمغه خلقی مجبور ایتمه‌سیدر . قالدی که تورکجه‌نك اك چوق کلمه آلدیغی عربجه ، عجمجه ؛ کندیلری باشقه لساندن آلیب‌ده تعریب ویا تفریس ایتدکلری کلمه‌لری فتورسز بر صورتده کندی املالرینه مطابق نقش ایدرلر . کندی سجیه‌لرینه اویان معنایی‌ده اونك ضمننده تثبیت ایدرلرده غلطاتجیلر بوندن عبرت آله‌رق زواللی تورکجه‌یه بو فضیلتی بخش ایتمزلر . اونکچون سعید بك (غلطات مجموعه‌سی) دییوردی .

آدام

عرب لغتلری بو کلمه‌نك عربجه اولمادیغینی ، سریانی الاصل اولدیغینی یازدقلری حالده یینه (اسمرلك) معناسنه اولان عربجه — الفك ضمیله — (ادمه) دن مشتق اولدیغینی یازمقدن کندیلرینی آله‌مایورلر . ذاتاً لغتجیلر (دخیل) دیدکلری یابانجی کلمه‌لرك آنجاق عشر معشارینك یابانجیلغنی اعتراف ایدیب باقیسنی عربجه بیراصله دایامشلر . حتی — شاهد اوله‌رق — بیرده شعر ایراد ایتمشلردر .

اویله ظاهری بیر مشابهتله (آدم) کلمه‌سی‌نك (ادمه) دن مشتق اولدیغی ادعا اولونورسه تورکك بیری‌ده چیقار :

— او ؛ بنم آتام ! .

دییه (آدام) ی کلیاً کندینه مال ایدینیر . قالدی که وقتیله ادبیاتمزده داها هنوز بوی‌ملی بولوندیغی بیر صیره‌ده یعنی هنوز یتمش ایکی ملتی حاوی استانبول ادبیاتی آناطولی‌یه حاکم اوله‌مادیغی دورلرده ، آلتنجی ، یدنجی ، سکزنجی حتی طوقوزنجی عصرك صوکنه قادار بیله دوام ایدن بیرچوق کلمه‌لر نظملرده ، نثرلرده تلفظمز کیبی یازیلیر وسویله‌نیردی . سلطان ولد ، یونس امره ، عاشقق پاشا ، کلشهری ، شیخی ، نجاتی ، الخ کیبی یوزلرجه یازی یازانلرك اثرلرنده بونلرك مثاللری اولدیغی کیبی یکچری و سپاهی شاعرلرندن عاشق عمر و کواهی مثللی سجیه‌سی دکیشمه‌مش شاعرلرك آثارنده — داها صوك دورلرك شاعرلری اولسه‌لر بیله — مدعامزك شاهدلری کورولور :

شویله بیل که عیسی وموسی آدام
جمله آنوك ایشیکنده بر غلام
نیازیٔ مولویٔ قدیم

اولشکر کیم آدام صالمشدی قیصر
کلور اول دکلو کیم صحرایی دوتار
شاهنامه ترجمه‌سی

بو مثاللرك ایکیسی‌ده یدنجی ، سکزنجی عصرلر شعرلریدر . ایسترسه‌ك داها اسکی ، داها ییکی بیر چوق شاهد کتیریرز . هله ضرب مثل کتابنی آچ « آدام آدامه لازم اولور — بن آدامدن بحث ایدییورم . جودامدن دکیل » کیبی بیر چوق مثال بولورسین .

آبدال

کتب متصوفه بو کلمه‌یی عربجه (بدل) کلمه‌سنك جمعی اولمق اوزره الفك فتحیله یازارلر . بونلرك عددی وار . اولیاءالله ایچنده بیرمقام مخصوصلری وار . حتی بونلرك فضائلنی شامل حدیث شریف بیله روایت ایدرلرسه‌ده بو علمك حاذقلری اوقبیل حدیثلری صحیح عدایتمه‌یورلر . (محیط المعارف) ك افغانستانده (آبداللر) دییه بیرطائفه اولدیغی بر تفصیل یازمه‌سنه نظراً بیزم دیلیمزده‌کی (آبدال) ك عربی الاصل اولمامه‌سی‌ده ممکندر . اولسه بیله صدر اسلامدن بش آلتی عصر صوکره عربستانده ، عجمستانده ، هدستانده ، سائر بلاد اسلامده ، حتی بزم آناطولی وروم ایلیده (آبدال) نامی آلتنده اوتورلو مخلوقلر وجود بولدی که بونلرك آرتیق کتب صوفیه‌ده‌کی (ابدال) ایله هیچ علاقه‌سی قالمامشدر . شاعر رحمی :

اهل دنیانك دلا کوش ایتمه قیل وقالنی
کل قلندر اول بولوب بیر روم ایلی آبدالینی

بیتیله طوقوزنجی عصرده‌کی شهر شهر مرد مجرد اوله‌رق یاننده بعضاً بیر کوچکیله[١] دولاشان ، اکثریا بکتاشی وکلشنی درکاهلرنده یکیچری آغالرینك قوناغنده ، اورته‌لرده مهمان اولنان ، انواع مکیفاتدن باشقه بیر شی دوشونمه‌ین بیر قسم درویشلری مراد ایدییور . بونلرك هنرلری عامیانه خوش

[١] عجم شیوه‌سیله (کوچه‌ك) تورکجه‌مزده‌کی (کوچوك) معناسنه اولوب اوزرینه درویش لباسینی کیدیره‌رك بعض قلندرلرك یانلرنده کزدیردکاری چوجوغه دیرلر .

غزل

رویکه دوشدکجه غمزه‌ك ایتمه‌ده ایمای نور ؛
وجه تابانکده هردم رونما سیمای نور .

نار عشقك سوق ایدر انظارمی دیدارکه
جسممی دهر فنایه سوق ایدن سودای نور .

سایه‌ساز اولدقجه مهتاب خیالك اشکمه
اولمه‌ده برقطره‌ده تابنده بر دریای نور .

بر سکا برده سمایه ایلین عطف نکاه
مهر ومهله پرتبسم ایلر استهزای نور .

سینهٔ علویتك تابشکه خورشید وماه
کردنك ، رخسار پاکك عالم بالای نور .

زائل اولسون وجه محزونکدن آثار ملال ،
ایله بر کلخندهٔ مسعود ایله احیای نور .

یادمه کلدکجه بزمکده کچن آن سرور
صانکه کیرمش قوینکه روحم کوریر رؤیای نور .

سن کورندك زائل اولدی ظلمت اندوه‌وشك
کون طوغنجه دهری ایلر البت استیلای نور .

شخص مسعودك اولنجه قلبی برمجلای عشق
عالمه کفتار حکمتباریدر مجرای نور .

رؤیت ایلر چشم حقبین ذات رحمانیسنی
رونمادر ظلمتك قعرنده‌ده مولای نور .

کلك خاموشم دوکر اما مداد لیلکون
اولمه‌ده هرنقش تابش مایه‌سی کویای نور .

علی شفیق

صحبتلك ایله بعضیسنده بیراز شاعرلك وساز چالمق کیبی شیلردی . بیرده حالا آناطولی‌ده کزن سرسری ، سفلی بیر عرق واردرکه اونلره‌ده (آبداللر) دیرلر .

(آبدال) لق بو درجه‌یه واردقدن صوکره ، بیرده دیلیمزده داخی عربجه‌یه هیچ بکزه‌مه‌ین معنالرده قوللانجه آرتیق بیز بو کلمه‌یی مدله (آبدال) یازمغه ومفرد اوله‌رق قوللانمغه حقلی دکیلمی‌یز .

آخشاب

عربجه دوغروسی — الفك فتحیله — « اخشب » در . آغاج معمولاتندن یعنی دیره‌ك ، تاختا ، دیلمه الخ کیبی شیلردن یاپیلان بنا دیمکدر .

بیر کلمه‌ده (آ) کیبی قالین بیر سسدن صوکره (ئه) کیبی اینجه برسسك بیرلشمه‌سی دیلیمزك خاصهٔ معجزه‌سی بولونان آهنك قاعده‌سنه مغایر اولدیغندن تورك بالطبع یا (آخشاب) دییه‌جك ، (ثقیل کلمه) اقسامنه کیره‌جك ، یاخود (آخشب) دییه‌جك خفیف کلمه عدادنده صاییله‌جق . ناصل که تورك بیك سنه‌دن بری کندی آدینی یا (آحماد) دییه چاغیریر ، یاخود (اهمد) دیر . بیر تورلو (احمد) دییه‌مز . عربك ، عجمك‌ده بیزم لهجه‌مزه موافق اوله‌رق تلفظ ایده‌مه‌دکلری بیکلرجه تورکجه کلمه‌واردر . خلقمز ایچنده بو کلمه‌یی (آرشاق) طرزنده تلفظ ایده‌نمزده وار .

آرایشمی ، الایشمی

فارسیده « آراستن » مصدر تائیسنك حاصل مصدری آرایش کلیر . سوسله‌یش دیمکدر . بیزم دیلیمزده سوسله‌یش « بز ایله ، قوماشله سوسله‌مك » معناسنه اوله‌رق « بزه‌مك » ، طول ایله ، لباسله سوسلنمك » معناسنه‌ده (طونانمق) طرزنده اوج تورلو مترادف مصدرله ادا اولونور . فارسیده (پ . ر) وسطی صائتلی جوهرلر ملاحظه اولونورسه (پیراستن — پیرایش — پیرایه) کلمه‌لری ده (طوناتمق ، اورتمك) معنالرینه کلیور .

« آلودن » مصدر دلیسنك حاصل مصدری‌ده « آلایش » کلیرکه بولاشدیرش دیمکدر .

شیمدی بیزم تورکجه‌ده‌ده بیر (آلای) ماده‌سی واردرکه بو کونکی معنالرندن بیری‌ده (کوسترش) دیمکدر . لسانده چوقجه یابانجی کلمه‌لر قوللانه‌رق معلومات صاتمق هوسنده بولونان اسکی (ارباب قلم) فارسی (آلایش) کلمه‌سنك اصلی اولان (آلای) ایله تورکجه‌نك معلوم (آلای) نی بیر بیریله قارشدیره‌رق — داها دوغروسی بولاشدیره‌رق — اوجنه تورکجه‌مزده داخی قوللانیلان (ش) حاصل مصدرینی طاقیشدیره‌رق عباره آراسنده :

فلان خانه‌نك تلویناتی پك آلایشلی اولمش دیرلر . یعنی ذوق سلیمه دلالت ایتمه‌ین ، قابالق ، عادیلك افاده ایدن جاف جافلی ، کوزه باتار ، قویو ، کوستریشلی ، ایری ایری ، داللی بوداقلی رنکلر اختیار اولونمش دیمك ایسترلر . حال بوکه کرچه (یاپیش ، چاتیش) کیبی کلمه‌لرده (یاپ ، چات) امرلرینك آخرینه (حاصل مصدر شینی) کلمشسه‌ده امر اولمایان تورکجه (آلای) کلمه‌سنك آخرینه (ش) کلمه‌یه جکندن بالاده‌کی عباره آراسنده بولونان (آلایش) تورکجه ده کیلدر . تورکجه اولمانجه (آلایلقلی ، جاف جافلی ، کوسترشلی) معناسنه اوله‌مز . اکر فارسی ایسه اووقت سوسله‌یش وتلویناته دلالت ایتمز ، بلکه (بولاییش ، پیسله‌یش) معناسنه اوله‌رق تلویثات معناسی افاده ایدر .

بو عباره‌نك دوغروسی :

فلان ئه‌وك بویانمه‌سی پك آلایلقلی دوشمش طرزنده اولمالیدر .

آزار

کلمه‌نك فارسی تلفظی همزه‌نك ، زانك مدلریله‌در . ایکنجی مد رقیقدر .

بیزم دیلیمزده هم (مد) یوق ، هم‌ده (اینجه مد) اوله‌مز .

بناءً علیه فارسیدن آلدیغمز بو کلمه‌یی بیز مدسز وایکی قالین صائتله — پازاروزننده — آزار تلفظ ایدرك لفظی بویولده دکیشدیرمشز .

بو کلمه فارسیده ال ایله ، دیل ایله « اینجیتمه ، اذیت » معناسنه ایکن دیلیمزه « پایلامه ، سرت سوزله تکدیر ایله‌مه ، قباحتلرینی صاییب دوکوب آجی سوزلر سویله‌مه » کیبی معنالرله یالیکز لساناً تأدیب معناسنی افاده ایدر . حتی اوفادارکه (سوکوب صایمق) بیله بونده داخل دکیلدر . حتی بو کلمه‌نك صیغهٔ مشارکتی یوق . یعنی (دوکوشمك ، سوکوشمك) کبی (آزار لاشمق) طرزنده صیغه‌سی‌ده یوقدر . زیرا بویوکلره مخصوص فعلدر . مشارکت قبول ایتمز .

(غلطات) جیلره کوره بیزم بو کلمه‌یی بویله لفظاً معنیً‌ده دکیشدیره‌رك قوللانمقلغمز (غلط) اولیور . حال بوکه (علم السان) ه کوره‌ده باشقه دیلدن آلدیغمز کلمه‌نك املاسنی ، معناسنی دکیشدیرمك صورتیله تورکلشدیرمش اولیورز . آرتیق او کلمه‌نك هرحالی ، شانی تورك دیلندن صورولور . یالیکز کلیاتده ، امهاتده ، فلسفهٔ لغاتده او کلمه‌نك اصلی فصلی ، کچیردیکی حالاتی اورته‌یه آتیلیر .

آزاد

بو کلمه‌ده فارسیدر ؛ دینیلیور . فقط بیزم دیلیمزده‌ده بیر (آزیتمق) ماده‌سی وار . بیلمم اومی بوندن ، بومی اوندن . [شو مقاله‌یی یازارکن اوزون اوزادی کتابلری قاریشدیرمایورم . بن اوشنمم . مقاله پك علمی اولورسه اوقونمز ؛ دییه قورقیورم .]

« آزار » کلمه‌سی کیبی « آزاد » لفظی‌ده فارسیده بر قالین ، دیکری مرقق وممدود اولوب لسانمزده ایکیسی‌ده قالین وغیرممدود اوله‌رق تلفظ اولونور . بعضاً دالی (ت) تلفظ ایدنلرده واردر . فقط معناده فارسی ایله برابرز . مجعول « ادبیات عثمانیه » ده

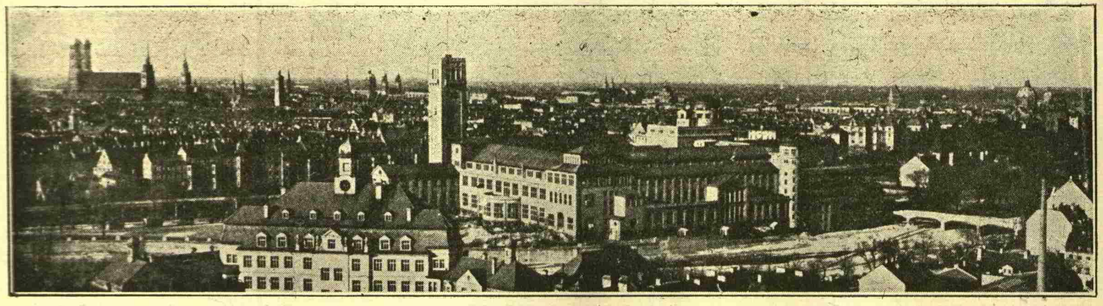

دنیانك اك بیوك فن موزه‌سی اكمال وكشاد ایدن مونیخ شهری
رسمده برنجی پلانده كوریلن بنا «آلمان فی موزه‌سی »درکه بودنه توسیعاً یاپلش وآچیلمشدر.

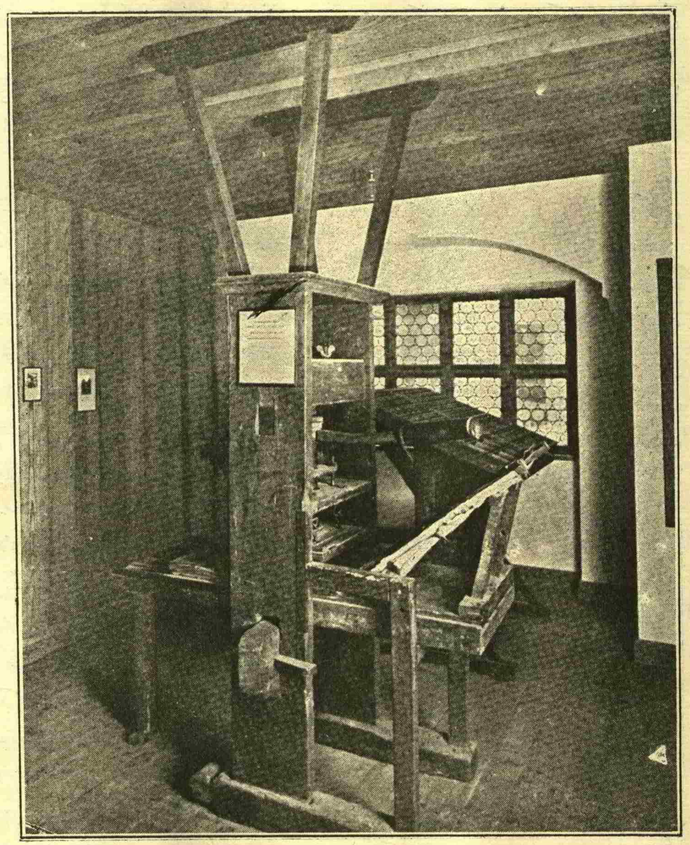

مونخك (آلمان فی موزه) سنده محفوظ طباعت موجدی مشهور گوتنبرغك ایلك مطبعه‌سی .

فارسیار كبی قوللانیلدیغندن بالطبع شبهه ایدلز . ذاتاً «عثمانلیلق » دیمك هرشیده ، حتی ادبیاتده ، لساندهبیله «قاپیتولاسیون» آلتنده یاشامش بیر « سفینهٔنوح » حكومتی دیمكدر . « فاتح » ه اسناد اولونان شویله باقیكز :

زلفكك زنجیرینه بند ایلهدك شاهم بنی
قوالمكدن ایتسون آزاد اللهم بنی

بورادە « آزاد » ك ایكنجی مدینه دقت ایدیكز تام دورت الف مقداری : تورکجه‌ده یویله مد نه كزر .

آشنا

فارسیده الفك مدیله شینك كسریله‌در . دیلیمزه مدسز یوقاری چكر قالین صائت وشینك سكونیله كچمشدر . بوكلهنك تور- كچه‌سی (بیلدك) در . بو معنایله دیلیمزه كچمشدر .

[— دیلیمزده قارشیلغی اولدیغی حالده نه‌یه آلینمشدر . دیه وارد اولهجق‌سؤالك جوابنی مستقل بیر مقاله طوتار .]

دیلیمزده (آشنالق) تمنا ایتمك ، سلام ویرمك ، مرحبا دیمك ، امثالی وضعیتله دوستلغی تازهلهمكدر . شو بیت كلهنك هرایكی معناسنی‌ده شاملدر :

هپ یادی یاد ایدرسین آظالم عجب نولور .
بیركره آشنالق ایدوب آشنایی كور .
لحرده

بیرده قادینلر چوجوقلر یانینده آدینی تصریح ایتمك ایسته‌مدكلری شیئه كنایه اولهرق « آشنا ، پیشنه » دیرلر .

آطوار

عربجه‌ده دوروم ، بوكلوم ، دونوم طرزنده بیر شیئك كورونن وضعیتی معناسنه اولهرق (دور) ماده‌سنك اخوانندن (طور) كلهسنك جمعیدر. همزه‌سی اوستوندر. وفیق‌پاشا (طور) كلهسیله‌قریبت اشتقاقیه‌یه اشارت اولمق‌اوزره تورکجه‌سینی(طاورانیش) دیمشدر . حال‌بوكه باقیلسه عربجه (طوره دور) ایله تورکجه (تورلو) نك مناسبتی واردر . عجم (چه‌طور ؟ = نه تورلو) تعبیرینی بویولده استعمال ایدر . لسانمزده

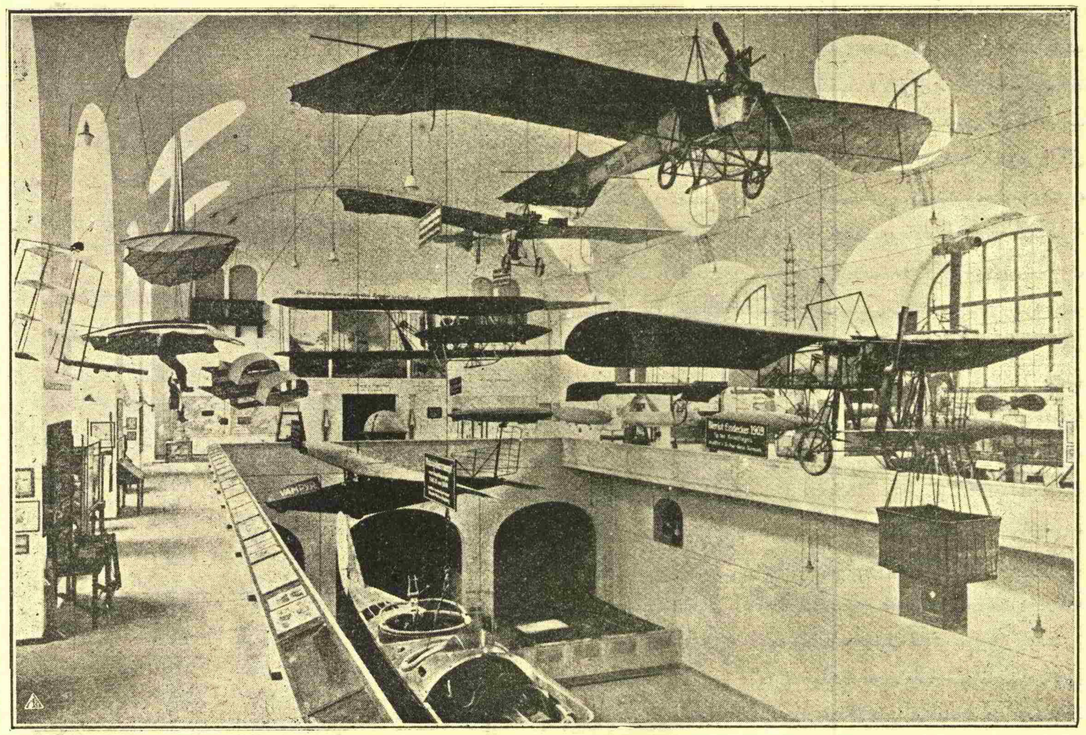

مونیخده یکی آچیلان « آلمان فنی موزه» سنده طیاره‌لر دائره‌سی

بورادە ایلك یاپیلن طیاره‌دن بوكونكی طیاره‌لرك اكسوك سیستمه قدر طیاره‌جیلك صنعتنك تكمیل صفحاتی كوریلیور . موزه طیاره‌جیلكه فوق‌العاده بیوك برقسم آیرمشدر. بوده یكی واسطه‌نك بتون جهانده طوتدیغی موقعی واهمیتی كوسترر .

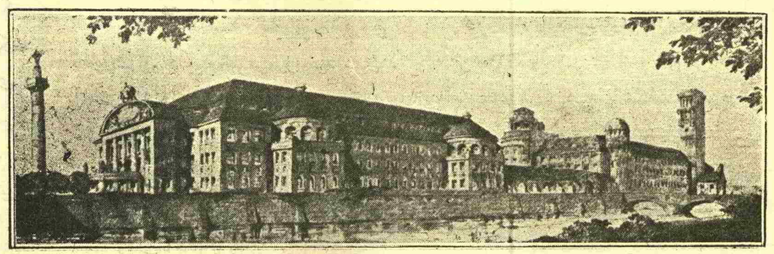

مونیخ ده یکی آچیلان « آلمان فنی موزه » سنك عمومی منظره‌سی

(تورمك = دورمك) ده اخواتندندر . فقط مقصدیمز بو دكلدی . دیلیمزده بیركره بوكلهٔ همزهنك یوقاری قالین صائتیله قوللانیلیر .

ثانیاً : (طور) ك جمعی اولمق اوزره دكیل . ادا ، عظمت ، وقار كبی هم آغیر باشلیلغه همده كبره دلالت‌ایدن وضعیته اطلاق‌اولونور. ضدی‌خفت، هوبالق، كلفتسزلكدر:

كل دیبنده كوردم سنی
اطوارکدن بیلدم سنی

ولید جلبی

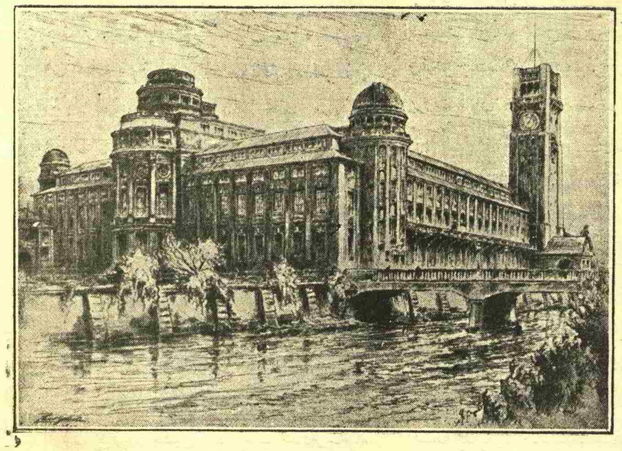

مونیخده یکی « آلمان فنی موزه » سنك دیكر جهه‌سی

اعتذار

پكن‌هفته‌كی نسخه‌ده احمد رشید بك افندینك (برمخاطرهٔ اجتماعیه) عنوانلی مقالهلرینك سرلوحه‌سی (برخاطرهٔ اجتماعیه) صورتنده سهواً دیزلدیكی جهتله بیان اعتذار اولنور .

خاطره‌لر

نه اولدی او شن ، شاطر ، شاقران ، اوظرافت مجسمه ، نکته‌پرور ، مضمون آرا او نطوق خنده طبیعت، او بلیغ نشوه فطرت شاعره نه اولدی ؟ نیچون آرتیق توفیق فکرت بدبین ، سریع الانفعال ، متعرض عادتا محقر بر انسان اولمش ؟ بو سؤاله اطرافیله جواب ویرمك مشكلدر : فكرت آچیلان، سویله‌ین بر فطرت دكلدی؛ دردلرینی صایوب دوكمزدی. بونكله بوقادر سنه آرقاداشلق ایتدم، احوال خصوصیه‌سنه دائر آغزندن پك‌ده برشی ایشیتمدم . باشقا آرقاداشلرینه قارشی‌ده بویله ایدی صانیرم . مع مافیه شاعرك مزاجنده حصوله كلن تحول عظیمی تقریبی اوله‌رق ایضاح ایتمك ممكندر. او هرشیدن اول وطن اندیشه‌سیله بدبخت ایدی وانقراضه دوغرو سوروكله‌نن وطنك هنگامهٔ سقوطندن اونك بویوك قلبنه مدهش برفریادولوله‌دار دولاردی. زمان كچدیكجه استبداد شدتی ، تضییقی تزیید ایتدیكجه فكرتك اضطرابلری‌ده تضاعف ایتدی و نهایت شاعر سیاه بریأسه بوغولدی. مشروطیتك اعلانی بیله فكرت ایچون پك آز دوام ایده‌ن برشعلهٔ امید اولمشدی . او

پیك پیك افندیلر بو خوان اشتها سزك ،
دویونجه ، تیكسیننجه، پاطلایجه‌یه قادار پیك !

بیت ترجیعیله یازدیغی « خوان یغما » شعرینی هركسك شوق حریتله سوقاقلرده نعره‌زن اشتهار اولدیغی زمان ، داها مجلس مبعوثان هنوز اجتماعه باشلادیغی صیراده ذهننده طاسارلامشدی . بو بدبینی بیچاره فكرتك صوك دم حیاتنه قادار متزایداً دوام ایتمشدر. شاعرك پك كنج اولارق اولومنی انتاج ایده‌ن اسبابدن بری ایشته بودر .

فكرت حیات خصوصیه‌سنده‌ده مسعود اولامامشدی : كندیسی مكتب سلطانیدن نشأت ایدنجه اوزمان توقیعیٔ دیوان همایون اولان پدری حسین افندینك استرحامیله باب عالیده بشیوز غروش معاشه نائل اوله بیلمش ایسه‌ده بالآخره پدری ولی عهد طرفدارلغیله اتهام اولونارق نفی اولوندیغندن فكرت مأموریت حیاتنده هیچ ترقی ایده‌مه‌دی . حتی بشیوز غروش معاشنك كندیسندن آلینوب‌ده باشقاسنه ویریلمه‌سی اوزمانه كوره شایان تعجبدر. قلمیله قازاندیغی پارا ایسه بر انسانی كچندیره‌بیله‌جك درجه‌دن چوق اوزاقدی . فكرت ایچون ، احوال خارجیه‌سنه نظراً ، پك‌ده ضرورت ایچنده یاشایوردی دینیله‌مز؛ فقط رفاه ایله یاشادیغنی ده ادعا اولوناماز. خصوصیله اومكتبندن پارلاق امتحانلر ویره‌رك بویوك امیدلرله نشأت ایتمش ایدی . باباسنك حمایه‌سندن زیاده اقتدار ذاتیسیله یوكسك موقعلره واصل اولمق خولیاسنه‌ده قاپیلمشدی. بوتون شاعرلر كبی صوكرالری تدریجاً تحقق ایده‌ن سقوط خیال فكرتك مزاجنده تدریجاً عامل بدبینی اولمشدر.

اسبابی نه اولورسه اولسون توفیق فكرت پك خویسز ، غایت خیرچین اولوب كیتمشدی. آرقاداشلرینك هپسی بونك تعریضلرینه ، هجوملرینه حتی بعضاً تحقیرلرینه معروض قالیرلردی . لكن خلوص وجدانندن ، علویت خلقتندن امین اولدیغمز وقدر وقیمتی حقیله تقدیر ایتدیكمز بو خیرچین آرقاداشمزك بزلر هرجورینه تحمل كوستریردك . یالیكز بزلر دكیل ، كندیسنی شویله‌جه طانیان بعض ذوات بیله اوكا قارشی صبور ومتحمل ایدیلر .

بر كون ، هیچ اونوتمام ، فاضل ومحترم وفكرتجه‌ده محبوب وموقر برذات ایله برابر ثروت فنون مطبعه‌سنه شاعر ایله كوروشمكه كیتدك. فكرت همان نفس آلدیرمادن باشلادی، اولا بنی تعریضلرینه بوغدی : مابین همایونده كاتب اولمق اوكون فكرینه كوره بنم عفو اولونماز برجرمم اولیوردی ! اساساً خیرچینلغی اعتیاد حالنه كلدیكدن صوكرا مابین كاتبی اولدیغی ایچون تعریضلر یاغدیرمادن فكرت بنمله كوروشه‌مز اولمشدی !

او كونده جرم مشهودیمی اله آلدی، استعفا ایتمه‌یه‌رك ظالملك خدمتنده قالدیغم ایچون سویله‌مدیكی سوزی براقمادی ! بن بر متعاد هیچ مقابله ایتمه‌دن دیكلیوردم . آرقاداشمده مشكل موقعده قالان بر انسان وضع وحالیله سكوت ایدیوردی . فكرت بندن جواب آلامانجه حدتله‌ندی ، خشمی اوبر ذاتدن آلمغه قالقیشدی . یا سز ، دیوردی ، یا سز ؟ نیچون بو قادار فضل و كمالكزله سكوت ایدوب دورویورسكز ؟ نیچون ملتی اویاندیرمایورسكز؟ سزك علم وعرفانكز نه ایشه یارار ؟ بیلمم كه بو دنیاده نیچون یاشارسكز ؟... سویله‌دی، سویله‌دی . نه‌یه اوغرادیغنی بیلمه‌ین زاواللی آدمجغزك مدافعه یولنده ویرمك ایسته‌دیكی جوابلری‌ده آغزینه طیقادی و عادتا محقرانه كلمات ایله هجومه باشلادی . او زمان بر فنالق چیقاجغنی ، برفیرتینا قوپاجغنی آكلادم وهدف تعریضات اولان ذاتی بردن قالدیراراق اورادن دیشاری‌یه سوروكله‌دم. فكرت آرقامزدن باغیریوردی: « یا ، ایشته بویله قاچارسكز ، دوغرو سوزی دیكله‌یه‌مزسكز ! بن بو دنیاده یالیكزم بیلیرم . لكن یالیكز یاشایه‌جغم و كبرنجه‌یه‌قادار یالیكز باغیراجغم ! » واه زواللی فكرتجكم ، یالیكز قالدك وحق و حقیقی باغیریورم ظنیله هیچ كیمسه‌یه هیچ برشی سویله‌مه‌دن اولدك ، كیتدی !

بنم مابین كاتبلكمه تعریضلرینك بیچاره فكرت بر جزاسنی چكمشدر : نه زمان مطبعه‌یه كلسه‌م او باشلاردی : « نره‌دن تشریف بك افندی؟ سرای همایوندن دكلمی؟ ینه كیم بیلیر نه نفیس یمكلرله تلذذ حیات بویورولمشدر ! طاتلیلر ، بوركلر ، هندی دولمالری ، عنبربو پیلاولر ، سولون كلباصدیلری ، قایماقلر ، شكرله‌مه‌لر ... ! » حال بوكه بز سرایده آجلغمزدن كبره‌جك بر حالده یاشاردق : دائرهٔ كتابته اوچونجی ترتیب یمك ویریلیردی . خاشلانمش یاخود چیك براقیلمش قارامان جنسندن ات ، غایت یاغسز اتسز پیشیریلمش سبزه‌لر ، قایش كبی بر بوره‌ك ، قوپ قورو بر پیلاو ، طیقیز ، شكرسز بر خامور طاتلیسی ؛ یمكلرك یاغی‌ده اك فنا جنسندن ، اوقادار كه

هپمزك هر كون معده‌مز بوزولوردی . و یازی ماصالریمزك كوزنده برر شیشه قاربونات دوسود واردی . تا خزینهٔ خاصه ناظری آغوب پاشا وفات ایدنجه‌یه قادار دوام و بزی حیاتمزدن پشیمان اولاجق درجه‌ده بدبخت ایده‌ن بو یمك فنالغنی بن فكرته نه‌قادار سویله‌رسه‌م سویله‌یه‌یم اوبوكا اینانامازدی . فی الحقیقه پادشاه سراینده بویله یمك ینیلدیكنه ناصل احتمال ویریلیر ؟ نهایت بر كون دائرهٔ كتابتده‌كی یمكلرك ناصیل بر انسانه یدیریلكدن اوتانیله‌جق قدر برباد شیلر اولدیغنی فكرت نفسنده تجربه ایله اوكرنمشدر . اونی بر ژورنال اوزرینه استنطاق ایتمك ایچون دائرهٔ كتابته كتیررلر واون ایكی ساعت قادار آلیقویارق كندیسنه ایكی اوكون یمك ویررلر. ایرتسی كون كچمش اولسون دیمك املیله مطبعه‌یه كیتدم. فكرت بنی كورور كورمز « اكرم ، عفو ایت ، عفو ایت قارده‌شم. سكا پك حقسز تعریض ایده‌رمشم. دون یمكلریكزی یمك مجبوریتنده قالدم. امان اونه‌در؟ اویله یمكی انسان دكیل، كوپك یمز ! » دیمشدر .

*
* *

آه ، فكرتك خیرچینلغی ارقاداشلرینه حقسز تعریضلر یاپمقدن عبارت قالسه‌یدی كاشكی ! لكن او ، مزمن بر علت حالنه كلن خیرچینلغیله حیاتی زهرله‌ر عادتا كندی كندینی یرایدی . هله صوك زمانلرنده خیرچینلغی انسانلردن مؤسسه‌لره، فروعدن اصوله قادار تشمیل ایده‌ن بدبخت شاعر طبابته قارشی‌ده منكر ، عاصی بر وضعیت آلمشدی : مكتب سلطانی مدیریتندن خیرچینلغندن طولایی استعفا ایده‌رك روبرت قولژه معلم تعیین اولوندقدن صوكرا براز سكونت پیدا ایده‌جكنی امید ایتدك . ایشته آشیان »نی ده قوردورمش،فكری قادار مرتفع برذروهٔ آسوده‌یه یوكسه‌لمش؛ آرتق سیاسیاتدن فراغت ایده‌جك، كندی عالمنده ، شعریله ، ادبیاتیله ، خلوقنك تربیه‌سیله ومكتبده‌كی وظیفه‌سیله اوغراشاجق . بلكه‌ده بویله اولوردی. وفكرت یاواش یاواش ماضیده‌كی سعادت نشوه‌دارینه رجوع ایده‌ردی .

حیفا كه خاستالق ، بدبخت ، بدبخت فكرتی كنج یاشنده اولدوره‌ن او ملعون خاستالق تام راحت ایده‌جكی زمان شاعرك حیاتی كمیرمكه باشلامشدی. بو یلانك زهرلی دیشلری وجودینه ایشله‌دیكجه‌ده او ، بالطبع داها زیاده خویسز ، خیرچین اولدی .

بر آرالق خاستالاندیغنی ، تبدیل هوا ایچون آدایه كیتدیكنی خبر آلدم . كیدوب كندینی كورمكه قرار ویردیكم صیراده اوكا آرناودكویی ریختمنده تصادف ایتدم. چهره‌سی سیاهمسی صاری بر رنك باغلامش ، كندی آز زمان ایچنده چوق ضعیفلامش ، النك بری باغلی ، چوكوك . حال ایله ایلریلیور .

— امان فكرتجكم ، نه‌ك وار ؟ سنی براز ضعیف كوردم .

— بر شیئم یوق . صوغوق آلمشم ، بر قاچ كون یاتدم . شیمدی دیش اتلرم آغرییور ، نزله‌دن .

— یا الك نیچون باغلی ؟

— برقان چیبانی چیقدی‌ده . . .

— نه یاپیورسك ؟

— هیچ چیبانی صیقدم ، آچیلدی ، فقط قاپانمایور . آغرییوب دورویور .

— امان قارشم ، بر حكیمه باقدیر .

— براق للهی سوه‌رسه‌ك حكیملری ، یرك دیبنه كچسینلر . اونلر انسانی اولدورمكی بیلیرلر .

— یاپما فكرت . صحت مسئله‌سی خیرچینلغه كلمز ، باشنه ایش آچارسك . بو قاپانمایان چیبان ، بو دیش اتی آغریلری ، رنكك ، ضعفك ایی شیلر دكیل .

— یعنی كبره‌جكم دیمك ایستیورسك كبره‌یم ده قورتولایم . بو مملكتده یاشامق هر دقیقه اولمكدر . دوشون بر كره اكرم... همان قولومه كیردی و بنی بكه دوغرو سوروكلیه‌رك پرهیجان آكلاتدی، دوردی :طوتدوردی . اداره‌سزلك ، خیرسزلق ، جهالت ، غرور یوزندن وطنك اوغرادیغی مدهش مصیبتلر فكرتك آتشین لساندن دوكولویور ، اونك هر كلمه‌سی برقور كبی جانمه یاپیشیور . سویله‌دی، سویله‌دی . نه‌یاپدمسه بنی كندی صحتنه انتقال ایتدیره‌مدم . آیریلیركن كلمهٔ وداع اولارق‌ده « كبره‌جكم ، كبره‌جكم . قورتولمق ایچون سوینه سوینه كبره‌جكم . » دیدی .

علی اكرم

عربجه اصطلاحات علمیه وفنیه

— مصرده باسیلان بر كتاب مناسبتیله —

عربلرك ، او میانده ، بالخاصه ، مصرلیلرك علمیات ، ادبیات ، فكریات نقطهٔ نظرندن بزلردن نه‌قادار بی‌خبر بولندقلرینی ، بن بیلدیكم ، آكلادیغم كبی وطنداشلرمه‌ده بیلدیرمك ایسته‌رم . بوندن نه چیقار دیه‌جكلرمز بلكه بولونه‌جق ؛ نه چیقه‌جغنی حل ایتمك ایچون قیاسیات منطقیه ، استنتاجات قیاسیه ایله اوغراشمقدن ایسه بوكا واقع بر مثال ذكر ایتمه‌یی ترجیح ایتدم :

مصرده بولونیوردم ؛ كچن كانون اولك اوتوزنجی كونكی نسخه‌سنده — مصرك اك مهم و منتشر یومی غزته‌لرندن — (الاهرام) غزته‌سنده اوزونجه بر بند اوقودم. پك استغرابمی جلب ایتدی. مصرلیلرك بزی بیلمه‌دكلرینی واقعا بیلیردم اما ، بالخاصه طبقهٔ منوره‌سنك بزه قارشی بو قادار غافل بولنه‌جقلرینی تخمین ایتمزدم . بلكه بونده بزم‌ده برحصهٔ قصوریمز وار . شو قادار كه تتبعات علمیه فصلنه بو قصوردن حصه آییرمق دوغرو اولماز . چونكه بر علم منتبعی ، بلا قید وشرط تحریات علمیه‌ده بولنور ، هر یری آراشدیرر ، نره‌ده بولورسه اورادن آلیر . پیغمبرمزك پك یوكسك معنالی ، احرارانه ومشوقانه بر حدیث شریفی واردركه بن بوكا « اشرف الاحادیث » دیه بیلیرم؛ « العلم ضالة المؤمن اخذها این وجدها == علم ، مؤمنك غائب ایتدیكی بر متاعدر ، نره‌ده بولورسه اونی اورادن آلیر . »

ایشته بو اعتبارله ، بن بو غفلتی عفو ایتمه‌دم و (الاهرام) كاو بندندن آكلادیغم اونقیصه‌یی ینه او غزته‌نك ٦ كانون ثانی ١٩٢٥ تاریخلی نسخه‌سنده نشر ایتدیكم برمقاله‌جكله میدانه قویدم او مقاله شو ایدی :

« معتبر (الاهرام) غزته‌سنك ٣٠ كانون اول نسخه‌سنده ، « معارف عمومیه وزارتنك [١] باصدیرمقده اولدیغی برأثر نفیس » عنوانی آلتنده بر بند اوقودم . بوأثرك مؤلفی اولان استاد محترم دوقتور محمد بك شرفك همتنه ، بو مؤلف فاضلك قیمتنی تقدیر وعلمه ، علمایه اولان محبتنی اظهاراً وفائده‌سنی نشر وتعمیم غایه‌سیله طبعنی تعهد ایله‌ین وزارتك بو اهتمامنه تشكر ایتدم .

« آنجق ، بو مناسبتله ، عربجه اصطلاحات

[١] مصرده نظارتلره « وزارت » دیورلر.

MİLLİ KÜTÜPHANE ANKARA 1946

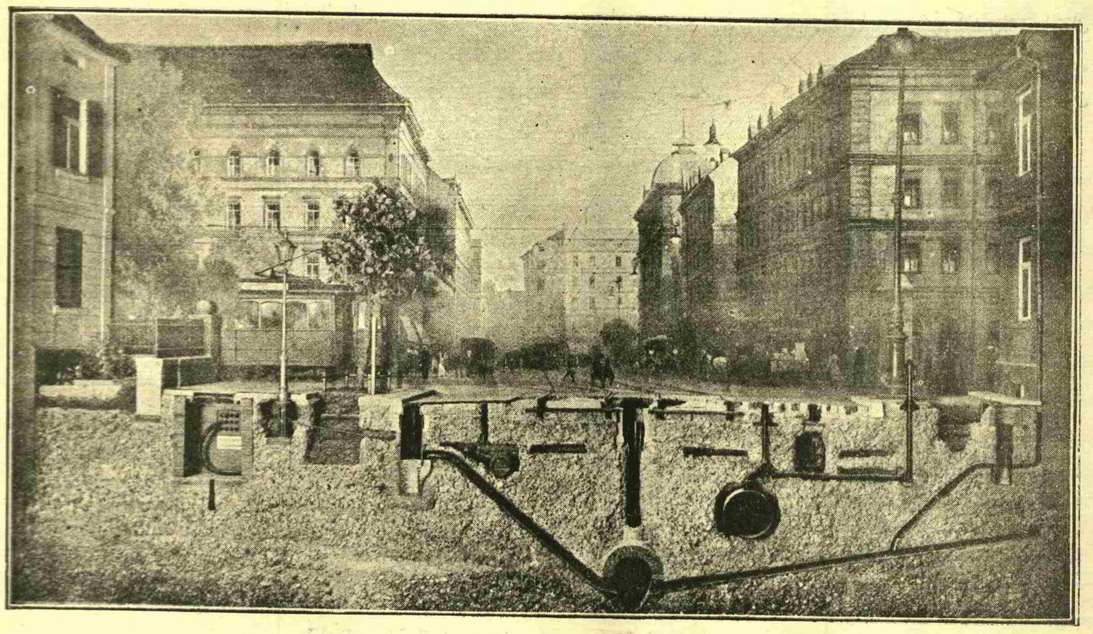

بیوك شهرلرده جاده‌لرك آلتنده نه‌لر وار ؟ (شهر امانتنه اتخاف)

آوروپاده شهرلرك آلتی بر بشقه شهردر. اورالره وضع ایدیلن مجرالر وقنالر مدهش مصرفله وجوده کلیر، عادتا خارقه‌نما برمؤسسه‌در . ایشته بالاده‌کی رسمده آلمانیاده برلینده برجاده‌نك آلتندن مقطعی کوستریلیور . اك آشاغیده لغم ؛ اولردن وسوقاقدن اورایه مجرالر مربوط . یایا قالدیرمك آلتنده الکتریق قابلولرینك شبکه مجرامی وصوتوزیعاتنه مخصوص بورولرك دیزلدیکی قنال، نهایت تلفون وهوا غازی بورولرینك تفریش تأسیساتی‌که بونلرك هپسی کارکیر مجرالر ایچنده‌در؛ خارجدن دمیر قاپاقلیدر . تعمیر ویا تجدید زمانینده اصلا سوقاق قازلماز ؛ یالکز قپاق آچیلیر وایچنه کیررلر یاپارلر .

علمیه حقنده خاطرمه کلن بر نقطه‌یی بیان ایتمه‌یی لازمه‌دن صایدم . محترم مؤلف مقدمه‌سنده دیورکه : « حال‌حاضرده لغت‌عربیه‌ده ، تعبیرات فنیه‌یی و ایضاحاتی حاوی جدی و یکی قاموسلر یوقدر. » مؤلف ، اثری حقنده‌انتقاد وملاحظاتی‌ده قبول‌ایدیور . بوده کندیسنك وسعت‌احاطه‌سنه، علو افکارینه دلالت‌ایدر ، تقدیر اولنور . بونك اوزرینه بن‌ده شویله دیمك ایستیورم :

« نه اولوردی ، بو ذات محترم اصطلاحاتی انکلیزجه . فرانسزجه قاموسلردن و دیکرلرندن طوپلادیغی صیره‌ده بو اصطلاحاتی حاوی تورکجه لغتلری‌ومؤلفاتی‌ده تدقیق ایده‌یدی . بوسایه‌ده هم وقتدن ، هم یورغونلقدن استخفاف اولنمایه‌جق درجه‌ده اقتصاد ایتمش ، هم‌ده تورکجه علم وفن کتابلرنده مدون بر چوق تعبیرات و اصطلاحات بولش اولوردی . بو تعبیرات ایسه ، کچن عصر مجری اوائللدن اعتباراً استانبولده اساتذهٔ فن و علمای لغتدن متشکل هیأتلر طرفندن وضع وترتیب ایدلشدر .

« تورکیه‌ده مکتبلرده ، دارالفنون شعباتنده تدریس اولنان بوتون کتب علمیه و فنیه‌ده‌کی اصطلاحات، کمال‌اعتنا ایله وبر چوق تدقیق‌وتتبعدن صوکره عربجه‌دن آلنمشدر . بونلری تعمیق ایدن بر مدقق ، جمع وترتیت ایدنلرینه تفکر ایتمکدن بشقه برشی‌یاپه‌ماز . کورورسکزکه بوتون اصطلاحات فنیه‌وعلمیه ، مثلا : علم نجوم ، هندسه ، کیمیا نباتات ، طب ، حکمت طبیعیه ، علم الارض والمعادن ، جبر ، مثلثات ، تشریح ، حساب ، زراعت ، حیوانات ، الخ ، کذلك علوم ادبیه عقلیه ، فلسفیه ، منطق ، بلاغت ، بیان ، حقوق ، الحاصل عربجه‌دن آلنماسی ممکن اولان تعبیرات هپ اورادن آلنش ، اهل علم وفکرك قبول ایده‌جکی ، بکنه‌جکی برصورتده اوندن نقل اولنمشدر .

« بلکه بو اصطلاحاتدن ، یاخود تعبیرات وکلماتدن بعضیلری عرب‌سلیقه‌سنه موافق دوشمه‌یه‌بیلیر . بوکا اعتراض ایتم ودیرم‌که بوکیبلری ، ذوق‌عربه ملایم‌مقابللریله تبدیل ایتمك‌یك قولایدر. فقط بو تعبیرات‌واصطلاحاتك قسم اعظمی ، عربجه اصللرینه ومعنالرینه‌تماماً موافقدر ؛ بونده‌ده شبهه یوقدر. ایشته‌سزه‌مثال اولمق براثر کوسته‌ره‌یم: فاضل محترم دوقتورشرف‌الدین بکك تألیف وجمع و ۱۹۱۲ سنه‌سنده قاهره‌ده طبع ایتدیکی ایکی بویوك جلد تورکجه « قاموس طبی » سی . بو مهم وقیمتدار اثرده، علم طبه تماس ومناسبتی اولان کلمات ، تعبیرات واصطلاحات علمیه وفنیه اون بیکلرجه‌سنی بولورسکزکه بونلرك جمله‌سی صرف عربجه‌در ومقابلی فرانسزجه‌لری‌ده لاتین حروفیله یانلرنده کوسته‌رلمشدر .

مؤلف محترمك « لغت عربیه‌ده . . . . . یوقدر » سوزینی تصدیق ایتمکله برابر « عربجه اولمرق تورك ،ملتنده واردر . » سوزنه اوندن آیریلیرم . اکر او حضرت ، او مهم قاموسنی جمع ایتدیکی صیره‌ده ، بو علومه مخصوص تورکجه اثرلری‌ده تدقیق ایتمش اولسه‌یدی‌مساعینده‌بویوك سهولته نائل اولمجقدن هم ممنون قالیر ، هم‌ده اثرینی یك قولایلقله جمع ایتمش اولوردی . بلکه تورکجه‌یی بیلمه‌مه‌سی ، یاخود بحث ایتدیکم خصوصاتدن خبردار بولنمامه‌سی بویله بر تتبعده بولنماسنه مانع اولمشدر . اکر اویله اولماسه‌یدی، شبهه‌سز ، تورکجه کتابلرده مدون‌ومرتب اولان مستحضراتی آلمقدن چکینمز وآلتی‌سنه برینه آلتی آیاق برمساعی صرف‌ایدر وفضله‌صرفیات‌زمانیه‌سنی ملتنه نافع دیکر مجهودات علمیه‌سنه حصر ایتمش اولوردی .

« بو بویله اولمقله برابر ، علم مسئله‌سنك ، عموم عالم انسانی‌یه شامل وجمعیت بشریه آرزه‌سنده بر ملك شایع اولدیغنه نظراً : هرکس بونده ایسته‌دیکی کبی تصرفده مختاردر ، ترجمهٔ آلیناسی جائز اولان بر شیئك نقلاً آلیناسی‌ده طبیعتیله جائزدر . خصوصا عربدن وعربه اولورسه . . . . »

* *

شیمدی بوراده، باخصوص تورکلکمزی‌ایچه حس‌ایتدیکمز ، اونی‌سیاسةً یاشاتمق، یوکسلتمك ایسته‌دیکمز قادار عرفاناً، فکراً ده‌یوجالتمق‌حرصنی کوسته‌ردیکمز ، دیلمزی تصفیه ، تعمیم ، تثبیت ایچون چابالادیغمز برصیراده بواصطلاحات‌عربیه‌ده تمسك‌ایدوب‌اتمیه‌جکمز مسئله‌سی‌وارد خاطر اولور.

سوکیلی « ثروت فنون » منك ۲۱ نجی نسخه‌سنده « تورکیه خارجنده بر تورك عالمی » عنوانیله‌استاد محترم نورالدین‌مصطفی بك‌ومساعیسی حقنده نشر ایتدیکم اوزون مقاله‌نك صوکنده ، مشارالیهك معظم قاموسندن نقل ایتدیکم نمونه‌دن آکلاشیلدیغنه کوره خالص تورکجه‌منزله افاده ایدیلمه‌یه‌جك هیچ بر اصطلاح و تعبیر علمی وفنی بولنمادیغنی نظر دقته آلیرسه‌ق ، اولجه بو قادار امك صرفیله وجوده کتیرلمش اصطلاحات عربیه‌نك بزده آرتیق بر قیمت لغویه‌سی قالمامش اولدیغنه حکم ایتمك لازم کلیر . آنجق بو مسئله اویله بر رومان یازار کبی بر محررك قلمی الینه آلدرق کونده قیرق الی صحیفه طولدورماسی نوعندن اولمادیغی ایچون بالخاصه نورالدین بك کبی متخصص ، صلاحیتدار سیمالرك بر آره‌یه کلمرك سنه‌لرجه اوغراشمه‌سی ایجاب‌ایدر . بوکاده پیشوا اولدیغی ذات مطلقا معارف وکیل محترمز بك افندی‌در .

بو یوکسك غایه‌یی تأمین ایسه ، مشارالیهك اول باول بر « تورکیات (یاخود تورکیبیلیك) انجمن علمیسی » نك وجوده کتیرمه‌سیله قابل اولور . بونك‌ده آز زمانده میدانه کلدیکنی کورمکله افتخار ایتمك ایسته‌رز . وطنمزده بوکبی استادلرك‌وجودی ، همداولسون ، اکسیك دکیل ایش بر جدی تتبع واهتمامه باقار .

بیروت : ۹ مایس ۱۳۴۱ — ع.سنی

مقتبسات

فاضل محترم خلیل خالد بکك تورك حاکمیتی و انکلیز جهانکیرلکی عنوانلی محصول تتبع بر اثر قیمتداری‌کذلرده کوه‌بوش انطباع اولمشدی. انکلیزلرك ترکارله اون آلتنجی قرن میلادی‌ده باشلایوب زمانمزه قادار مختلف صفحات عرض ایدن مناسبات ومخاصماتندن باحث بولنان بوتألیف کزین لسانمزده برایکنجیسی‌دها یازلمالیدی جدی، وثائقه مستند آثار نادره‌دندر . کتابك اقسام مهمه‌سندن « موصل و پترول منبعلری » نه عائد بر فصلی قارئینك نظر انتباه ومطالعه‌سنه عرض ایدییورز .

هم پترول ، هم دجله منابعی

حرب عمومی بیتمش وشرقده بولنان انکلیز قوتلرینك سفربرلك جانلرینه طاق

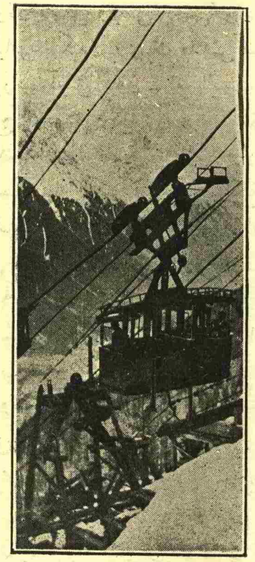

یوکسك طاغلره چیقان آصمه تره‌نلر .

الکمرتفع داغلرك تپه‌سنه یاپیلن اوتلاره راحتجه چیقمق ایچون شمدی موافق بر اصول دها تطبیق ایدیلیور . عربه‌لر آصیلی اولدرق تللر اوزرنده درمه‌لری تپه‌لری آشیور! تونل آچمق، کوپری یاپمق کبی کلفته احتیاج قالمیور .

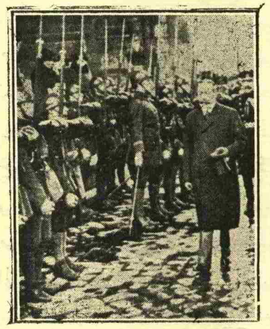

انکلتره قرالی پارسده

ایتمشدی. بونلرك هرنفری خواهشله‌یوردینه دونه‌بیله‌جکی ساعتك ورودینی بکله‌یوردی . هله شرقدن اجرتله ویا قوهٔ‌شدتله‌طوپلانمش اولان محاربلری ــ او مغدور ویا مغفل مخلوقات بشریه‌یی ــ اکثریت اوزره همان باشدن صاومق لازم کلیوردی . تورکلرك قوهٔ مقاومه‌سی بیتدی وهرد‌شمنك آرتق آنلره کوجی یتتدی ، صانیلدی . دولت عثمانیه نامی ویرلن اسکی برمسلمان امپراطورلغنك اعضاسی پارچه‌لاندیغی صره‌ده کویا دشمن غدار جانبندن تورکلر ایچون بر « اثرمرحمت » کوستریلیور ایدی ؛ یعنی بز تورکلر مامالك سابقمزدن برپارچه آلوب آناطولینك اوفاق برکوشه‌سنه صیغینه‌جق وبلکه مدنیت‌غربیه «پیشدارلری» طرفندن تحت وصایته آلنه‌جق ایدك . فقط جناب عادل‌مطلق تورکلر ایچون دائما حرومستقل قالمق مراد بویورمشدر . چناق قلعه‌ده ، کوتالاماره‌ده ، باکوده دوچار اولدقلری مغلوبیتلرله حسیات‌مغرورانه‌لری بوسبوتون تهیج ایتمش اولان بعض فتوحاتجو انکلیز سیاسیونی حالا علیهمزده کین انتقام ایله کوپوریورلردی .

شو معهود لورد (روبه‌رت سه‌سیل) ــ اخیراً احراز ایتدیکی عنوان وجهله ــ (سه‌سیل اوف چه‌ل وود) یوقمی‌یا ؟ او صره‌لرده لوندره خارجیه نظارتی مستشاری بولنیوردی؛ برنطق سیاسیسنده وجدسرور ایله کندیسنی غائب‌ایدوب: « ایشته شیمدی تورکلری پنچه‌مزه دوشوردك . » یولنده آغزندن جوشقونلق هذیانلری‌قاچیرمشدی.

مع‌مافیه موصلك‌هنوز اشغال‌ایدلمدیکنی فراموش ایدر کبی اولمش کورینن لوندره حکومتنه بعض‌انکلیز فتوحاتجولری طرفندن ژورنالللرویرلدی ولوندره مطبوعاتی آره‌سنده حرارتلی ایمپریالیست مسلکی ترویج ایدن بویوك‌صحایفلی معلوم‌الاسامی اوراق‌مطبوعاته مکتوبلر یازیله‌رق موصل اوزرینه نظردقت جلب اولوندی . ایشته بویله‌جه عراقده‌کی قوای اشغالیه‌لرینك هنوز موصله تقرب ایتمه‌مش اولدیغی خاطرلره ورود ایتدی . مع‌هذا موصلده او آنه قدر خاطری خیلی صاییلور برتورك قوتی بولونمقده اولدیغی‌ده فکرلرینی صارصیوردی . شرق بویا ! نیچه اسرارانکلیز حاللری بر آنده کوستریویرر دکلمی؟ یا آناطولی‌ده‌کی توکلر قوهٔ مقاومه‌یه مالك برحکومت‌تشکیل‌ایدرلرده موصلده‌کی فرقهٔ عسکریه دخی آنلرك امرینه مطیع قالورسه اوزمان نه یاپمالی ایدی ؟ فقط عجله

بویورمایکز ! جهان فاتحلری موصلده‌کی تورك قوتنك اورادن طردینی قولای برمشغله بولدیلر . استانبولده‌اسیر کبی قالان حکومت سلطانیه‌یه بر تخلیه امری اصدار ایتدیره‌رك موصلده‌کی تورك عسکرینی کیری چکدیردیلر. تخلیه مسئله‌سی بویله بیتمشدی . دکلمی ؟ بن او صره‌ده وطن جدا بولوندیغمدن احتمالکه او وقایع الیمه‌یی طوغری تعقیب ایده‌مه‌دم‌ده یاکلش بیاناتده بولونیوردم .

ایشته بویله‌جه پترول منبعلرینی حاوی اولان موصل طرفندن تخلیه ایدلمشدی . انکلیز امپریالیزمنك موصلی‌اله کچیرمك ایچون کوستردیکی تهالکده پترولدن باشقه برسبب دها واردی‌که اوده (دجله) نهرینك قسم علیاسنه و ممکن اولورسه منابعنه طوغری پنجهٔ تملك اوزاتمقدی. بوتون عراقك حیاتی قسماً وعراقك مهم بر جزؤنك حیاتی تماماً (دجله) صولرینك لطف فیضنه باغلیدر . نصل اولورده بویله مهم بر صویك مجرای علیاسی وحتی منابعی آرتق اجنبی صاییلان برملتك یعنی بزتورکلرك یدتملکنده براقیلور ؟ ایشته بوقبیل ملاحظاتك بناءً انکلیز امپریالیزمی موصل پترولرینك منابعیله برابر (دجله) صولرینك قسم علیاسنه‌ده ال اوزاتدی .

(دجله) و (فرات) تاریخ مدنیت قدیمه‌جه ، حیات اقتصادیه‌جه و فن سوق‌الجیشجه (نیل) نهری قدر مهمدرلر . حقیقی بر شکل ملی آلمغه اوغراشان مصر حکومتی انکلیزلردن (سودان) ك اعاده‌سنی ایسته‌یورده نیلك مجرای علیاسی سودان‌دن کچدیکی ایچون انکلیز امپریالیزمی اورادن‌ده بر درلو واز کچه‌میور . مصرك حیاتی تمامیله نیل صوینه متوقف اولدیغی معلومدر . نیلك اقسام علیاسنه حاکم اولوبده صولرینی ایستدیکی کبی استعمال ایده‌بیلن بردولت البته مصری مطیع ارادەسی اولهرق طوته‌بیلور .

بز فرقنده دکلدك ؛ ذاتاً بزم عقلمز چوق کره ایش ایشدن کچدکدن صوکره باشمزه رجوع ایدیوردی. لکن انکلیزلر چوقدن بری (فرات) ایله (دجله) یه کوز دیکمکده ایدیلر . حوالیسی بونجه مدنیت قدیمه‌یه تجلیکاه اولان و صولادقلری برلرك برقسم عظیمی جریان میاه ایله تکون ایتمش بولونان اهمیتلی وفیضلی اراضیٔ واسعه‌یه — اشتهاسی اسکیدن بری پك مدهش صورتده صورتده آچیق اولان — امپریالیست مستولی هیچ کوردیکمز می ایدی؟ عراقك استیلاسی نیتنك اسکی اولدیغنه هیچ پرامارە بولونمامش اولسه بیله یالکز بغدادده‌کی انکلیز باش قونسولوسلغنك ممالك محمیهٔ شرقیه‌ده اولدیغی کبی قره‌قوللی ، عسکرلی بر (رەزیده‌نس) حالنه صوقولماسی او قادر نیته دها بدایت تأسسنده برهان کافی تشکیل ایتملی ایدی . حرب عمومیدن اول هندستانده‌کی انکلیز اردوسی ضابطلرندن بعضلری برای سیاحت صیق صیق عراق طوپراغنه کیدرلردی . طوپجی ملازمنك (بینوه) حرابه‌لرنده (آسیریولوژی) یه متعلق او قدر تدقیقه شایان بر وظیفهٔ علمیه‌سی بولونورمی ایدی؟ استحکام یوز باشیسنك مقایسهٔ مذاهب علمی ایله نه‌مناسبتی بولونه‌بیلوردی که آیین روحانی تدقیقاتی ایچون (کربلا) یه قدر کیدییوردی؟ هندستانده‌کی انکلیز حکومتنك باشلیجه مروج افکارندن (تایمس اوف غزته‌سی ایندیا) فلسطین وسوریه استیلاسی ایچون اولجه حاضرلاتمش دییه‌لوندره حکومت مرکزیه‌سنه قارشوحرب عمومی بدایتنده سرزنشده بولوندیغی صره‌ده « هندستان حکومتنك اسکیدن بری مستخضر اولدیغی » مقام تمدحده ذکر ایله‌مش ایدی. نه ایچون مستخضر ایدیمی دیه‌چکسکز ؟ طبیعی عرافك استیلای تامی ایچون! آسیانك اك مهم واك مفید نهرلرندن بر ویا ایکیسنك حوالیٔ فیضدارینی اله کچیرمك ایچون .

(دجله) و (فرات) ی انکلیز امپریالیستلری انجیل نصرانیتلریله مناسبتدار بولمغه‌ده اوته‌دن بری چوق سورلردی . عهدعتیقك بر قاچ یرنده بومبارك صولر حقنده اشارت بولوندیغی معلومدر. (معلومات دینیه‌قاموسی) عنوانلی انکلیزجه مهم بر اثرده بو ایکی نهر حقنده شو ملاحظات مندرجدر : « یالکز فرات دکل دجله دخی نیل نهری کبی فیضان موسمنه مالکدر . (هرەدوت)ك بوکا مغایر بیاناتی معتبر اوله‌ماز . برزمانلر بصره کور- فزینك شمدیکی باشندن داها یوز اللی میل قدر شماله امتداد ایلدیکی ظن ایدیلور و فیضانك کتوردیکی چامورلرله حاصل اولان برکتلی اراضی یتمش سنه‌ده بر میل مسافه‌لك پارچه منضم اولدیغی تخمین اولونور زمان قدیمده کرك فرات کرك دجله‌نك آیری آیری کورفزه منصب اولدیغی‌ده ظن ایدیلور. » (جلد ٤ صحیفه ٢٠٧)

مقدما انکلیز امپریالیزمی فرات حوالیسی حقنده دخی براشتها حس ایلردی . « فرات وادیسی تیمور یولاری» نامی آلتنده انکلتره‌ده بر شرکت بیله تشکل ایتمشدی . بالآخره (دوق اوف سازەرلند) ك ریاستی آلتنده تشکل ایدن و « آسیای صغرا وفرات وادیسی تیمور یولاری » مجلس اداره‌سی اعضاسندن بو خصوصی حیز حصوله کتیرمك ایچون اك زیاده چالیشان مهندس سیر (ویلیم اندریو)ك میلادی ١٦ شباط ١٨٧٠ تاریخنده « فرات وادیسی تیمور یولاری» عنوانیله نشر ایتدیکی بر اثرده لوندره سفیری (برنجی) موزوروس پاشایه کوندرمش اولدیغی بر مکتوبك صورتی مندرجدر . بومکتوبده: « تورك حکومتی ، انکلتره ایله انکلیزلرك شرقده‌کی مستملکاتندن برینه عسکر کوندر- لدیکی ویاجلب ایدلدیکی تقدیرده بوعسا کرك مذکور تیمور یولاری ایله نقلی امتیازینی انکلیز حکومتنه تأمین ایله‌ملی وانکلیز عساکرینك نقلندن آلنه‌جق اجرت تورك عسکرینك نقلی ایچون ویریله‌جك اجرتدن زیاده اولمامایدر» دنیلمش. (صحیفه ٨٣) بویله برامتیاز مستقل بر حکومتك حقوق حاکمیتی نقض ایتمز می دیه برسؤال صورمغه حاجت یوقدر ؛ چونکه انکلیز رجال سیاسیه‌سی دها اوزماندن بوملتك استقلالنه چنکل آتمق ایسته‌مشلر ایدی . بروقت انکلیزلر داها ایلری کیدرك دولت تبعه‌سی صابیلان (عنیزه) عشیرتی رئیسیله انکلیز قرالی دردنجی (ویلیم) نامنه بر معاهده‌یله عقد ایتمشلردی؛ نته کیم بوحقیقت او وقتك مشهور انکلیز جنرالرندن (رودەن چه‌نی) طرفندن یازیلوب ١٨٦٨ سنه‌سنده « فرات حوالیسی سفیرینك حکایه‌سی » عنوانیله نشر اولنان اثرك ایکی یوز قرقنجی صحیفه‌سندن آکلاشیلور .

حرب عمومی نتیجه‌سیله (فرات) حوا- لیسنك مهم برقسمی فرانسزلرك مراقبه‌سنه کچمسی اوزرینه انکلیز امپریالیزمنك چشم استملاکی آرتق تمامیله دجله‌نك حوالیٔ علیاسی اوزرینه دیکیلدی . دجله وادیسی حقنده‌کی امل استیلا دخی اسکیدر . معلوم اولدیغی اوزره بر زمانلر باب عالینك بعض رجالی ایله پادشاه زمانك باش مقربلری اوزرنده اجرای نفوذ ایدن انکلیز مامور- لرندن بریسی‌ده سیر (هانری‌له‌یارد) ایدی. بو ذات (بینوه) خرابه‌لرنده ایلك حفریات یاپدیرمغه وآثوریلره عائد هر درلو قیمتك فوقنده بر طاقم آثار عتیقه‌یی لوندره‌ده‌کی (بریتیش موزه‌ئوم) ه نقل ایتدیرمکه موفق اولمشدی . مذکور موزه‌خانه‌ده بو آثار عتیقه‌یی ویرن دولت ایچون بر کلهٔ تشکر بیله مقید دکلدر ! فقط نزاکت معتادهٔ بین‌الملل ارائه‌سنه حاجت وارمی ایدی که ؟ (هانری له‌یار) کندی مملکتنده اوزمانلر بو یومکه باشلایان امپریالیزم افکارینك اوکنده صوکنده (بینوه) حوالیسنك ضبطی انتاج ایله‌یه‌جکنی ادراك ایتمش اولمایدر . بوذاتك ١٨٥٣ سنه‌سنده « بینوه وبابل خرابه‌لرنده کشفیات » عنوانیله نشر ایتدیکی کتابده بونجه تسهیلات و اکرامنه نائل اولدیغی برحکومته نه‌دورلو آثار حسیات کوسترمش اولدیغی کتابك شوعباوه‌لرندن مستفهم اولور: « باب عالینك ولایات عربیه داخلنده التزام ایله‌دیکی حفنز و مضر اصول اداره‌نك نتایجی هرشیدن زیاده فرات ودجله ساحللرنده — اهالیٔ متمکنه قرارکاهلرینك ویامعاملات تجاریه مرکزلرینك — تمامیٔ مفقودیتی ارائه ایلر . آسیانك اك کوزل نهرلرندن ایکیسی تورك ممالکنك قلبکاهنه — طوپرا- قلرینك زنکینلکنجه ، محصولاتنك تنوع طبایعنجه و صولرینك سیر سفائنه مساعده- سنجه — امثالسز طریقلرله آقوب کیدر . بو نهرلرك برنجیسی سکز یوز کسور میل ایکنجیسی آلتی یوز میل مسافه‌لره قدر سیر سفائنه قابلیتلیدر . حال بوکه بونلر طبیعتك کندیسنه بو قدر یوکسك منافع بخش ایلدیکی تورك حکومتنجه اهمیتی حائز دکللرلر .» (صحیفه ٤٦٧) دیکر بر یرده دخی دجله حقنده شو سوزلر واردر : « دنیانك اك محصولدار مملکتلرندن بری — آلتی یوز میل مسافه‌یه قدر سیر سفائنه مساعد اولان — بر نهر ایله صولانه‌بیلیکی حالده سوء اداره‌دن ، تعدیاتدن واهماندن ناشی بیابان وحشت ویا بویوك بر چول حالنه کتورلمشدر . موصل و (تکریت) جهتلری مدتنا طوتیلیرسه (جزیره) دن بغداد قربنه وارنجه‌یه قدر هیچ بر یرنده معموریت قرارکاهی کورلمز .» صحیفه(٢٤١)

تاریخی ناموسکارانه برصورتده محاکمه ایدر ایسه‌ك مذکور حوالینك مهمل قالمسی یك‌ده اسکی تورکلرك قصورندن ایلری کله‌دیکی اعترافنده بولونورز . تورکلر کبی بیك بر بلا ایله وبیك بر تصعیبات افرنجیه ایله اوغراشمغه مضطر قالمش برخلقدن بونجه واسع خطه‌لرده ترقیات واسعه اجراسی بکله‌مك عبثدی . هر حالده دجله بونجه امتدادایدن او بیابان وحشت شمدیکی اللرده اویله آتوب طوتولدیغی قدر سرعتله بهشت آباد حالنه منقلب اولمایه‌جقدر .

موصل حوالیسنك پترول منبعلرینی حاوی بولنمسی آنجق برماضیٔ قریبده انکلیز امپریا- لیزمی ایچون جاذبهٔ متزایده حصولی موجب اولمشدر . بوندن طولایدرکه او حوالینك استملاکنك پلانی انکلتره‌ده حرب عمومیدن اول بر چوق حکومت اهلنك ، سیاسیات رجالنك ذهنلرینی اشغاله باشلامشدی. اصلاً آلمانیالی برموسوی ایکن انکلیز عیسویلکنه دونن و مملکت متخذه‌سنده یك بویوك بر موقع مالی اشغال ایلش بولنان متوفی (نه‌زنست قاسل) معرفتیله وجوده کتوریلن (تورکیا ملی بانقه‌سی) موصلده‌کی پترول منابعندن بر حصهٔ فائقه استحصاله چالیشمش ایدی . کندیسی — یعنی انکلتره — ایچون پترول استحصالاتندن یوزده‌اللی قدر برحصه آیرن بو (ملی) ترکیه بانقه‌سی اووقتلری آناطولینك شرقنه وعراقه طوغرو نفوذ اقتصادی توسیعنه چالیشان آلمان مالیونه‌ده یوزده یکرمی بش حصه وعدایلیوردی. بویوك حربك ظهوری پترول حوالیسنك بوطرزده الده‌ایدلمسنه برعاضه تشکیل ایلمشدی. مذکور حربك متارکه‌سندن صوکرا انکلیز امپریالیزمنك موصل حوالیسنه صالدیرمسی پترول استحصالاتنده علاقه‌دار بولنان برچوق حکومتلری قوشقولاندیردی. بناءً علیه انکلتره‌ده معلوم (ماندا) وسیله‌سیله تحت اشغاله آلمش اولدیغی پترول حوالیسندن طولایی رقابت دولیه دعوت ایلیوردی . وقوعه کلن دیپلوسی مذاکراتی صره‌سنده انکلیز حکومتی اوته‌کنه بروکنه حصهٔ استفاده‌لر وعد ایلدیکی کبی جمعیت اقوام اعضاسندن بولنان دولتلر تبعه‌سنك عراقده‌کی تشبثات کسبیه‌لرینه قارشو فرقلی مانعه احداث ایلهمیه جکنی تعهد ایتمش ایدی که رشوت موعوده دیمك اولان بونوع تعهد موصله عائد حقوق قدیمه- مزك مدافعه‌سنه مأمور اولان سیاسیونمزه تام وقتنده معلوم بولنمش اولسه کرکدر .

شرق ملتلرینه مملکتلرده‌کی پترول منبعلرینی اله کچورمك مقصدیله انکلیز امپریا- لیزمنك کوسترمش اولدیغی تهالك مناسبتیله انکلتره‌ده‌کی مساعی فرقه‌سی منسوبلرندن بعضلری طرفندن نشر ایدیلن سلسلهٔ رسائلدن (پترول یاغی سیاستی) عنوانلی اثرك مقدمه- سندن آلوب آتی‌یه نقل ایلدیکم فقره‌شایان دقتدر : —

« ١٩١٤ دن ١٩١٨ (حرب عمومینك ختامی) سنه‌سنه قدر اولان تجارب اثبات ایلمشدرکه لوازم حربیه ایچنده اك مهمنك پترول غازی اولدیغی بدیهیدر. بوپترول یاغی اولمقسزین طیاره‌لر اوچماز ، تحت‌البحرلر یوزمز . دیکر بر چوق عسکری وبحری استغلاتده ، دونانمالرده ، تجارت بحریه مراکبنده ، قاره‌ده‌کی نقلیاتده اولان استعمالی‌ده باشقه . . . . . محاربانده مواد ابتدائیه‌دن بولنمق صورتیله اولان اهمیتدن طولایدرکه دول معظمه آنك مکملاً و منتظماً کندیلری ایچون تدارکنی تحت تأمینه آلمشلردر . ایشته بونی تخت تأمینه آلمق مقصدیله قیمتلی پترول حوالیسنك تملکی ایچون — حتی محاربه‌یی‌ده موجب اولسه — منازعاتدن کیری طورمازلر . »

استانبول پوسته‌سی

اختیارلر ، بیاض صاچلیلر دیه بزله قارشی صاورولان طاتسز توزسز سوزلری چوق دیکله‌دك ؛ هم اوقدر چوق که آره صره عجبا صحیح ایشه یارامیه‌جق حاله‌می کلدك دیه برقاچ آق صاچلی آرقداش بربیمزه صورمشدق . بو بابده‌کی صوك قرارمز اوتخطئه‌لره اهمیت ویرمه‌دن ایشمزه دوام ایتمك اولمش ایدی. هله، ٧٧ یاشنده‌کی مارشال هیندربورغك آلمانیایه رئیس جمهور اولیشی ویتمش میلیون خلقك بوآق صاچلی بی کندیسنه انتباه ملی تمثالی اوله‌رق اورته‌یه قویمش اولمسی، بزم کبی آق صاچلیلره دها زیاده جسارت ویردی. اما دیه‌جکسکزکه اوراسی اوروپا ، علی‌الخصوص آلمانیادر ؛ بزه بکزه‌مز . واقعا غرب دیاری بزه بکزه‌میور. غرب دیارنده آق صاچلیلری بسبتون بشقه نظرله کورویورلر ؛ آق صاچلیلرك آخر عمرلرنده راحتلریتی بیله دوشونیورلر واو راحتی تأمین ایچون تدبیرلر اتخاذ ایلیورلر . بکا بوسطرلری یازدیران، برقاچ دفعه‌لر ینه بو ستونلرده اهمیتندن بحث ایلدیکم جنورا صلیب احمر بین‌الملل قومیته‌سی طرفندن نشر ایدیلن مجموعه‌در ؛ و بو مجموعه‌نك نیسان آیی نسخه‌سیدر . دیدیکم نسخه‌نك ٢٢٧ نجی صحیفه‌سنده دوقتور و . آمان امضالی بر مقاله ، دها دوغریسی راپور وار . مقاله‌نك سرنامه‌سی : « اختیارلغی صیانت ایچون اسویچره فعالیت ملیه‌سی» در . سرده اختیارلق اولدیغندن اوللی ! دوقتور آمانك مقاله‌سنی دقتله اوقودم . محرر سوزه شویله باشلیور: «یکرمی اوتوزسنه‌در کنجلکه متمادیاً ویریلن اهمیت درجه‌سنده شمدی دخی اختیارلغه اهمیت ویریلیور، وبوده اختیارلغك صوك زمانده اوغرادیغی مادی ومعنوی مشکلاتدن نشأت ایلیور. واقعا اختیارلق برنوع سفالتدر ؛ اختیارله‌مق اساساً فیزیولوژیق وطبیعی بر سقوطدر ؛ انسانلرك تشکل قانونیلری نتیجه‌سی اوله‌رق بدنلری وفکرلری طبیعی برصورتده ضعفه اوغرایان اختیارلر کچن حرب عمومیدن صوکره شیمدی‌یه قدر کورولمه‌دك بر فلاکته ، سفالته معروض اولدیلر . بو فلاکت ، زمانك اجتماعی واقتصادی بحرانندن و عائله‌وی حیاتلرینه عارض اولان خودبینلکدن دوغدی . اسکی عائله رابطه‌لری قیرلدی و قوپدی ؛ اختیارلر ایشلرندن وکوچلرندن دکل ، یتشدیردکلری عائله‌لرك ایچندن بیله چیفارلدی. شیمدیکی کنجلك نظرنده « کهنه » عد ایدیلن بعض فکرلر اولجه اختیارلری صیانت ایدن عائله محیطلرینی دارالتدی ؛ اورالری آرتق اختیارلر ایچون استنادکاه و التجاکاه اولهماز اولدی.»... دوقتور آمان بومقدمه ایله باشلادیغی مقاله‌سنده بزم مصاحبه‌مزك ستونلرینه صیغمایه‌جق اجتماعی وقانونی تدقیقلر یاپیور، صوکره اسویچره قانتونلرنده اختیارلغك اوغرادیغی صوك فلاکته قارشی نه‌لر یاپلدیغنی آکلاتیور . ایشته بونلری اوقویجه اسویچره‌لیلرك نقدر یوکسك اجتماعی برسویه‌یه چیقمش اولدقلرینی بردها آکلارسکز .

* * * دوقتور آمانك مقاله‌سندن اولا شونی آکلایورزکه آوروپالیلر دخی عائله حیاتی رابطه‌لرینك زیاده خودبینلکه دوشمسندن مشتکی ؛ کذلك اسکی عائله رابطه‌لرینه ، یعنی بر عائله‌نك آنا وبابا ویا دایی خاله‌کبی اختیارلرینی صیانت ایدن عنعنه‌سنه بوکونکی کنجلکك بیکانه دوروب او عنعنه‌لری دخی « کهنه » کورمسنه اسویچره‌لی مدرس متأسف... بویله برتأسفی مملکتمزده صوك سنه‌لره کلنجه‌یه قدر هیچ دویمامش ایدك . زیرا آنایه، بابایه، خصم

صوك موده صاچلر ، باشلر عجبا قادینمی ارککمی ؟

اقربایه دکل طائیه‌دقلریمزه قارشی بیله شرقده بسله‌دیکمز مسافرپرورلك حسیاتی سایه‌سنده عائله محیطنده خودبینلك کورولمزایدی. حرب عمومینك آوروپایله برابر بزه دخی کتیردیکی اقتصادی بحران وپاره قیمت حقیقیه‌سنك سقوطی ، خلاصه عمومی بهالیلق، وقتیله اهمیتسز عدایدیلن قارن‌دویورمغی بیله مشکللشدیردی. ناچارهرأوده یمك‌یه‌نلرك بوغازی حساب اولنمغه باشلادی . صوکوه اختیارلریمز مثلا هر آی معاشلرندن ویردکلری تقاعدیه‌نك آخر وقتلرنده کندیلرینه کتیره‌جکی معاشلك کفایتنه امین ایدی . شمدی آلنان تقاعد معاشلرینك مقداری یوکسلتدش اولدیغی حالده قوهٔ اشترائیه‌سی، پك آزالمشدر. صوکره مملکتك اوغرادیغی عظیم صارصینتیلر وانقلاب قانونلرینك طبیعی نتیجه‌لری پك چوق آدمی ایشندن وکوجندن محروم ایتدی... ایشته بتون بواسبابدن دولایدرکه بن دورمه منسوب اختیار آرقداشلرم ایچنده پك چوقلری اسویچره‌لی مدققك سویلدیکی مادی ومعنوی سفالت ایله فنا حالده صارصیلمشدر؛ شوحالده اسویچره‌نك اختیارلری محافظه ایچین دوشونوب تطبیق ایلدیکی اصوللری درین دقتله اوقویه‌لم :

* * * اسویچره « اختیارلغی سیغورطه » اصولی قبول ایتمشدر؛ پك واسع تدبیرلرله اختیارلغی سفالت ایله ربط ایدن عاملره قارشی مدافعه چاره‌لرینی قورمشدر . وقتیله اسویچره‌ده خسته دوشنلرله سقط اولنلر ایچون « خسته‌لق سیغوریطه‌سی » تأسیس اولنمش ایدی ؛ شمدی بونی دها عمومیلشدرمشلر ، « اختیارلق سیغوریطه‌سی » یاپمشلر ، فقط بونی مثلا مأمور صنفنه ومتقاعدلره حصر ایتمیورلر، اسویچره‌نك تکمیل اختیارلرینه تطبیق ایلیورلر . ١٩١٩ ده باشلایان بو « اختیارلق و خسته‌لق سیغوریطه‌سی » پروژه‌سنی اولا تکمیل اسویچره‌ده عمومی ماهیتده قبول ایتمك ایسته‌مشلر؛ قانون سرعتله یورویه‌مه‌مش . اونك اوزرینه اسویچره‌یی تشکیل ایدن قانتونلر، ادارهٔ خصوصیه‌لرنده بونی تطبیقه باشلامشلردی . قانتونلر برر فعالیت قومیته‌لری انتخاب ایتمش ، کندی محیطنده‌کی اختیارلری، وقادین ویا ارکك، تثبت ایتمشلر، بونلرك معیشت واسطه‌لرینی تعیین ایتمشلر ، صوکره بر قاچ قانتون توحید مساعی ایلمش ومحاربه‌دن بری ٢٥ قانتون برلشمش ایرادلر بولمش و ٣,٤٨٥,٠٠٠ آلتون فرانق یعنی بر میلیون اوچیوز بیك کسور لیره تورك پاره‌سی طوپلانمش وبونك اوچیوز بیك لیره‌سنی ١٩٢٤ ده داغیتمشدر . دیمك اولیورکه محاربه‌یی متعاقب باشلیوب بتون اسویچره‌ده عمومی قانون حالنده قبولنه‌چالیشیلان پروژه هنوز فعالیته کچمه‌دن، قانتونلر ایشی قسماً قاورامشلر ویاپمشلر . کذلك آکلامشلرکه ١٩٢٢ سنه‌سنده یاپیلن ایستاتیستیقه نظراً تکمیل اسویچره‌ده ٢٢٦٩٦١ کشی ٦٥ یاشنی کچمش ارکك و قادین واردر وبو عددن (٨٠٠) فرانق یعنی آیده (٣٠) لیره‌دن آز کلیرلی (٥٠٠٠٠) اختیار موجوددر. وبونلردن (٨٠٠٠) دانه اك محتاجنه آیده اوتوزر لیره توزیع ایتمشدر .

* * * دوقتور آمان بورقلری ویردکدن ومسئله‌یی ایضاح ایلدکدن صوکره عمومی ماهیتده‌کی پروژه‌نك یقینده فعالیته کچه‌جکنی تبشیر ایلیور . شمدی محترم دوقتورك ویردیکی رقملری و مثلا فقرمقیاسی اوله‌رق آیده اوتوز لیره‌دن آشاغی کلیره صاحب اولمق حسابی دوشونکز وبرده بزم محتاج فقرامزك وضعیتی صوکره شونی‌ده تأمل ایدیکز: اوچ میلیون کسور اهالیسی اولان اسویچره‌ده ٢٢٧ بیك قدر اختیار وار. بوجسیم مقداردن یالکز ٥٠٠٠٠ دانه‌سنك آیده آنجق یکرمی اوتوزلیره کلیری وار ، متباقیسی هپ مرفه ! معاونتدن مستغنی ! ایشته ملتلرك رفاه وسعادت مقیاسنه بوندن بلیغ اشارت اولماز .

احمد احسان

بووطنك، بو یوردك بسیله یوب یتیشدیردیکی مخلوقاتدن اولدقلری هرنه دنسه بللی ایدی. کیرلی ، وکندینی ، کندی باشینی ییه جك قدر اوغورسز بیزانسك اك دکرسز یادکاری اولان بو سفیل مخلوقاته ، ناصل تعریف ایده یم ، وقوعات جبر ایتمسه دشمن اولمق بیله تنزلدر . . .

آرتق قارا کلق باصیوردی . اوطه مزه چیقدق .

منظره لرك قطعیتی قارشیسنده سیکیرلر کندینی طوپلامش ، مثبت و طبیعی تلقیلره میل ایتمشدی. فقط بن بونی ده ایسته میورم. کندی کندیمه دییوردم که: داها ایلری یه، داها اوته لره کیتسه م ؛ داها چوق دشمن انقاضی ، هزیمت اثرلری کورسه م . . .

یارین اسکیشهردن آرابه لر دولوسی اونلر کلمسی تأمین ایدلمشدی . بو بنی تسلی ایدییوردی . فقط او کون ایچون .

بورادن دونوشده بعض کویلری زیارت ایده جکدم. اونك ایچون وقت ضایع ایتمیه رك دوندك . اك یقین بر کویك براز صوکرا یولنی طوتدق . بهار منظره سی کیتدکجه کوزه لله شیور ، بز آچیقلره چیقدقجه ایکی طرفمزدن دولاشارق سه وکیلی چیچکلرینی طاقینمش ، فیلیز یشیلی البسه سیله قارشیمزه چیقیوردی . اوزاقلرده بر برینه کیرمش تپه لریله یالچین قایالقلر ، اوچوروملر ایما ایدن ماوی ، پنبه طاغلر واردی . کویه واصل اولدق . بونك ده مناره لی محله سی یوکسه ك طرفدن یانمش آشاغی طرفی قالمشدی. کویلی داییلر بزی قارشیلادیلر . کویك یانمامش اوطه سنه صیرالاندق. منظره معنالی اولدیغی قدر حزیندی . چونکه قارشیمزه دیزچوکمش اوطورن یکرمی قدر وطنداشك اون اون بشی آلتمش یاشنی کچکین بش آلتیسی ده یکرمیسنه یتیشمه مشدی . آرا یرده کی بویوك آچیقلغی طولدورانلر البته جبهه ده درلر. داها ایلك سوزده ، دشمن.. دیرکن ایری، کوربوز براختیارالنی کوکسنه قویارق « چوق شکر الحمدلله یوزینی کورمدك. قادینلرمزی بر کون اول طاغه چکدك ،

یوزنجی سال حیاتنی ادراك ایدن ترانسوال رئیس سابقی قروکه ر

رئیس قروکه ر ترانسوالك استقلالنی محافظه ایچون ربع عصر اول انکلتره یه قارشی آچدیغی مجادله ده مغلوب ومأیوس اولان بوبویوك وطنپرور ترانسوال مرکزی پره توریاده کی خانه سنده منزویانه یاشیور ، بوسنه یوز یاشنه کلدی ؛ قروکه ر بر زمان کندیسندن چوق بحث ایتدیرمش وسابق آلمان قیصری کییومدن انکلیزلرله اولان مجادله سنده موفقیت تمنی ایدن بر تلغراف آلمش ایدی . نه غریب بر غلط رؤیتدر که او زمان ، ثروت فنونه منسوب بعض متفکرلر انکلیزلرك مجادله ده موفقیتی تمنی ایچون انکلتره سفارتخانه سنه کیتمشلر ایدی واو صافدللرك همان کافه سی عبدالحمید طرفندن بالآخره بر طرفه نفی واجلا ایدلمشدی. عبدالحمید متفکرلریمزك اجنبی محافلی ایله تماسنه قیزمش ایدی، یوقسه « بوئر » لرك استقلال جدالنك له ویا عیهنده مشغول دکل ایدی .

بزده باقدق که چوقچه کلیور . چکیلدك ، مالمزی یغما ایتدی اما اوینه یرینه کلیر . ملت صاغ اولسون . دییوردی . أوت ، بو فلاکت ایچنده بر بختیارلقدی . صوکرا ینه مناسبت کلدکجه تکرار ایدییورلردی . قادینلرمزی ، قیزلرمزی کورمدیلر . ارککدن راست کتیردکلرینی ووردیلر ، اوکوزدن طاووغه قدر آلدیلر. فقط عیالمزی بولمادیلر ...

کویك تاافقلره قدر آچیق بر چمنزارنده بسیط اولدیغی نسبتده جالب حرمت بر سفره سنده یمکمزی ییدك . کویك احتیاجلرینی اوطه ده اولجه قونوشمشدق . اون، طوز، غازدن باشقه برشی ایسته میورلردی. بر آزده تخماق مصر ارلسه یدی بختیاردیلر .

تخریبدن مصون قالمش دوتلقلردن استفاده ایچون ایپك بوجکی تخمی تکلیف ایتدم. پك ممنوندیلر . فقط ایسی یاواشجه، چکینه رك، صیقیلارق «عجبا بردها کلمزمی؟ » دیدی . « بن کله مز دییورم . کلسه بیله کندینی طوپلاینجه یه قدر ایکی اوچ آی ایستر. ایپك بوجکلری بو کون جانلانه جق موسمده در . چابوق اولور ، آراده بر محصول قازانیرسکز . » جوابنی ویرنجه قلبنده کی غریزی قوت همان اویاندی . بیله جکدن بورالره بوجك تخمی ده یوللادق . کویدن دونرکن یولك بیتمه مه سنی ایسته یوردم. اونه کوزه للکدی، نه سوزکون باقیشلی بهاردی.

بو کورتلنلرك ایچندن ، کولکه لی ، چمنلی، صولاق وادیلرك دوشونجه لی کوشه لرندن منکشه لر باقیوردی ، صاری ، بیاض پنبه بر چوق چیچکلرینك بو نازك ، بو حساس خانملری کویا صاقلاندقلری یرلرندن بزی سیر ایدییورلردی . اوچ قویون یاخود ایکی کچیدن عبارت پك مختصر سوروسنی کوره ن چوجوقلر بزی سه ونجلی باقیشلرله تشییع ایده رکن دردلی کوکسلرمزك قابار دیغنی حس ایدییوردق .

آقشامك دوشکون وخیال پرور صیالری سونرکن سکوده کیردك . ایرتسی صباح بیله جکه کیده جکدك .

قیزیل طوپراق — علی سعاد

کچن نسخه مزده انتشار ایدن شکایتلر ، تحسسلر عنوانلی منظومه نك :

دکلکه حاکمی عشقك ، قان آغلایان قلبك مصرعی سهواً

دکلسك حاکمی اصلا قان آغلایان قلبك

صورتنده دیزلمش اولدیغندن تصحیح اولنور .

ثروت فنون — حوادث واعلان قسملری

نومرو : ٢٧ — ١٥٠١
پنجشنبه ٢١ مایس ١٣٤١

اوجاق مرکز عمومیسی طوپلانه رق ریاست فخریه یه لطیفه مصطفی کمال خانم افندی یی ، ریاسته حمدالله صبحی بکی ، کاتب عمومیلکه محی الدین بها بکی ، محاسبلکه ازمیر مبعوثی حلال بکی انتخاب ایتمشدر. محی الدین بك استانبوله کلدرك مرکزی هیأت نامنه استانبول تورك اوجاغنی تصفیه ایده جکدر.

§ بوتون رؤسای ملکیه وعسکریه نك تورك اوجاقلرینه اعظمی مظاهرت کوسترمه سی هیئت وکیله جه تقرر ایتمشدر .

§ مصر سفیری آنقره ده در . استاسیونده مراسمله و موزیقه ایله قارشیلاندی . ورئیس جمهور حضرتلرینه اعتمادنامه سنی تقدیم ایلدی.

سفیر ، استاسیونده کی بناده مسافر ایدیلدی.

§ عصمت پاشا صامسونده در شمندوفری تفتیش ایلیور. پرشنبه یاخود جمعه کونی عودت ایده جکدر . نافعه وکیلی ایله ایشلتمه مدیری جودت بك صامسوندن قیصری یه کیده رك اوراده کی خط انشا آتنی وسائره یی تفتیش ایده جکلردر .

§ یاقینده لوزانده آچیله جق محصولات سرکیسنه تجارت وکالتی وزراعت بانقه سنك اشتراکی تقرر ایتمشدر . سرکیده حکومتمزی بانقه مدیری رامز بك تمثیل ایده جکدر .

§ واصف بکك پراغ سفارتنه تعیینی رئیس جمهور طرفندن تصدیق اولنمشدر . واصف بك سفارت قادروسنی تنظیم ایتمکله مشغولدر . مبعوثلقدن استعفا ایتمك اوزره در .

§ تجارت وکالتی طرفندن تموز ابتدالرنده آوروپانك مختلف لیمانلرینی دولاشه جق قره دکز واپورنده کی سیارسرکی یه تورك تجارینك تأمین اشتراکی ایچون تجارت برلکی طرفندن تشبثات مقتضیه یی ایفا ایله مك اوزره اعضادن کاظم ضیا احمد حمدی ، قدیر بك زاده حمید ، عزت رائف بکلردن متشکل بو قومیسیون تشکل ایتمشدر .

§ آنقره عدلیه وکالتی بوسنه فرانسز، آلمان بلچیقا حقوق فاکولته لرنده اکمال تحصیل ایتمك اوزره حقوق فاکولته سی مأذونلرندن اون بش طلبه یی آوروپایه کوندرمکه قرار ویرمشدر. انتخاب اولونه جق طلبه نك مسابقه امتحانلری تموزك اون بشنده آنقره ده اجرا ایدیله جکدر .

§ زراعت وکالتی احوال جویه حقنده زراعه معلومات ویرمك اوزره مختلف ترصدات جویه استاسیونلری تأسیس ایده جکدر .

بونلردن ایکی بویوك استاسیون استانبول و آنقره ده تأسیس اولونه جقدر . بو ایکی استاسیونه نسبتله تالی اهمیتی حائز اولمق اوزره ادرنه ، بروسه قره سی ، ازمیر ، قونیه ، چوروم ، ارزنجان ، ریزه آطنه ، قسطمونی و سیواسده اون بر استاسیون باپیله جغی کبی مختلف مواقعده اللی کوچوك استاسیون تأسیس ایدیله جکدر . بونلر ایچون ایجاب ایدن آلات و لوازم سپارش ایدلمش اولوب بونلردن بر قسمی کلمش بولونمقده در .

ترصدات جویه استاسیونلری درت بش آی ظرفنده فعالیته کچه بیله جکدر .

§ سرایلر حقنده تدقیقات وتفتیشاتده بولونان دفتردار علی حکمت بك نتیجهٔ تدقیقاتنی حاوی راپورینی تنظیم ایده رك مرکزه کوندرمشدی . اخیراً سرایلرك طرز اداره سنه عائد تعلیمات دفتردارلغه ورود ایتمشدر . تحقیقاتمزه نظراً سرایلر تشکیلاتی بر مدیریت بر معاونلك برده محاسبی مسئوللکدن عبارتدر . بو ملی سرایلر مدیریتنه شهر امانتی معاون سابقی و جمعیت بلدیه اعضاسندن سزائی بك تعیین ایدیلمشدر . مدیریتك معیتنده لزومی مقدارده مأمور و خدمه بولونه جقدر .

سرایلردن هانکیسنك صاتیلاجغی حقنده هنوز بر قرار یوقدر .

§ طیاره جمعیتی استانبول هیئت مرکزیه سی اجتماع ایدرك استانبول، بك اوغلی واسکدار ولایتلری داخلنده کی تشکیلاتی اکمال ایتمشدر . اجتماعی متعاقب هیئت اداره اعضاسندن برذات دیمشدرکه :

« — هفته یه قدر رسماً فعالیته باشلایورز . تشکیلاتنی اکمال ایدن جمعیتمزك مقبوضلری طبع اولونمقده در .

هیئتمزده جمعیته ایراد قید ایده جك برچوق تشبثاتده بولونمغه باشلامشدر . ازجمله برآی صوکره سیرسفائنك یکی آلمش اولدیغی بویوك آطه واپورنده بر یاز بالوسی یاپاجغز . بونی متعاقب مختلف زمانلرده برچوق قیر اکلنجه لری ترتیب ایده جکز . شیمدیکی حالده طبع اولونان مقبوضلرله اعانه درجنه باشلامق اوزره یز .

طیاره جمعیتنك صاتین آلدیغی ایلك تعلیم طیاره سی بر قاچ کونه قدر ولایت ارکانی ایله مطبوعات ممثللری احضارنده بر اوچوش تجربه سی یاپاجق واستانبول اهالیسنه جمعیتك بیاننامه لرینی آته جقدر . جمعیتمزك رسمی کونی ٣١ آغستوس کونی اولدیغندن مذکور تاریخده جمعیت منفعتنه اعانه درجی ایچون ایجاب ایدن تشبثاتده بولونیله جقدر . »

§ کلخانه پارقنده ساحلده کائن غازینو وپارق درویش زاده ابراهیم بکه ماهیه (٣٥٥) لیرا ایله احاله ایدلمشدر. مقاوله موجبنجه مستأجر غازینویه اینجه ساز و آلافرانغه موزیقه تأمین ایده جکدر . سویله نیلدیکنه کوره مستأجر بر دکز حمامی ده تأسیسی فکرنده در .

§ (لوندره) قادین ترزیلری ماتم ایچنده ایمش . چونکه انکلیز قادینلری یکی بر مودا ایجاد ایتمشلر : مقتصد اولمق موداسی . بوسنه (لوندره) قادینلری بو یکی موداده اوقدر ایلری کیتمشلرکه اولجه هر وسیله ایله یکی بر البسه یاپدیرمغی اك بویوك معرفت وذوق عد ایتدکلری حالده شیمدی ده اسکی البسه سنی بوزوپ یکی یاپمغی ، بالولرده ، سرای رسم قبوللرنده باشقه سنك البسه سنی استعاره ایتمکی معرفتلرك معرفتی تلقی ایدییورلرمش . ایشك غریبی اك زنکین قادینلرده بو یکی مودایه تابع اولمقده و مقتصد کبی کورونمکه چالیشمقده ایمشلر. (لوندره) نك مشهور قادین ترزیلرندن بری بو حالی یانه یاقیلا انکلیز غزته جیلرینه آکلاتیرکن « انکلیز قادینلری تماماً دکیشمشدر . بو کونکی قادین والده سنك نصفی درجه سنده البسه یاپدیرمقده در . بر عائله طانیرم که ایلك سرای رسم قبولنده قیزینك کییه جکی البسه یی ایکنجی رسم قبولده والده سی کییه جکدر » دیمشدر .

انکلیز قادینلرینك چیقاردقلری تصرف واقتصاد موداسنی کوروب ده ، داریسی استانبول خانملرینك باشنه دیمه یه جك عائله رئیسی تصور اولونابیلیرمی ؟

§ هیندنبورغك انتخابی یوزندن تحت ایدن وضعیت حقنده کوروشن ماره شال فوش یکی آلمان قانون اساسیسنه صادق قالاجغنه دائر یمین ایدن هیندنبورغك صدق و استقامتنه اعتماد کوسترمك جائز اولدیغی ظننده بولوندیغنی سویلمشدر .

§ آنقره داخلیه مستشاری بك ولایات شرقیه یه کونده ریله جك اولان تدقیق هیئتلری حقنده :

« — هیئت وکیله تدقیقات ملکیه قومیسیونلرینك ، مدافعهٔ ملیه وداخلیهٔ وکالتلرینك تعیین ایده جکلری اعضادن متشکل اولماسنه قرار ویرمشدر. بونك ایچین اداره ده حسن خدمتی سبق ایتمش بعض ذواتی بو قومیسیونلره انتخاب ایتدك . قومیسیونلرك تدقیقاتده بولوناجقلری منطقه لر تعیین ایتمه مشدر . اعضالر ، یکرمی مایسده بوراده بولوناجقلردر . تدقیقاتك صورت اجراسنه عائد اولمق اوزره بر تعلیماتنامه حاضرلانمشدر . بورایه کلدکلری زمان هپ برابر بر دفعه دها تدقیق و تعلیماتنامه قطعی شکلنی اکتساب ایتدکدن صوکره منطقه لرینی تثبیت ایده جك وخرجراهلرینی ویره رك قومیسیونلری مأمور اولدقلری منطقه لره کوندره جکز.

قومیسیونلر ، اقتصادی ، جوغرافی ، اتنوغرافی اساسلر داخلنده مستقبل تشکیلات ملکیه یی تقرر ایتدیره جکلردر. اعضالرك اون بشنی مدافعهٔ ملیه وکالتی انتخاب ایتمشدر. بزم دعوت ایتدیکمز ذوات شونلردر :

سابق والیلردن حیدر (طربزون) ، کاظم (قونیه) ، احسان (تکفورطاغی) ، علی سیدی (استانبول) ، علی رضا (ادرنه) علی رضا (کنج) ، سابق مرسین متصرفی رؤف غالب ، امور متفرقه مدیری ندیم ، ملکیه مفتشلرندن علی ، کمال ، امین ، فوزی ، صبری ، اسبق سیوه رك مبعوثی نورالدین ، سابق قارص متصرفی بهجت بکلر .

قومیسیونلر راپورینی تنظیم ایتدکدن صوکرا داخلیه ، عدلیه ، مدافعهٔ ملیه ، نافعه، صحیه، مالیه وتجارت وکالتلری ایله ارکان حربیهٔ عمومیه دن مأمور

ايديله‌جك برز ذاتدن مركب هيئت طرفندن تصنيف وبونلره مستنداً مجلس عاليه ويريله‌جك لايحه‌يى حاضرلايا جقلردر . .

§ ازمير — طياره اعانه‌سى ايچون ازميرليلر حميت ميدانده مسابقه‌يه كيريشمشلردر .

دونه‌قدر تبرعات يكونى (٥٦١٥٠) ليرايه‌بالغ اولمشدر . شهرمزكورده باشلايان حميت‌مسابقه‌سنده هيچ برفردك كرى‌قاليه‌جغى شبهه‌سزدر . بولدانلى حاجى امين افندى مخدوملرى (١٠٠٠) ، اونجى حاجى سليمان افندى مخدومى اولجه ويردكلرى بيك ليرادن ماعدا (١٠٠٠) بيك ليرا دها ، زارالى ابراهيم‌بك اولجه ويردكى بشيوزى (٢٠٠٠) ايكى بيكه ابلاغ ايتمشدر .

كسره‌لى حاجى على‌بك (٣,٥٠٠) ، صارى كوللى حسن آغا (٣,٥٠٠) ، بورادلى زاده‌لر (٣,٠٠٠) ، صلاحون جلاردين افندى (٢٠٠٠) ، دخان شركتى (٥٠٠٠) ، بخور بنادارا افندى (٥٠٠٠) ليرا ويرمشلردر .

شريف پاشا زاده رمزى ، قزلجه‌لى منلاحسين مخدوملرى . چشمه‌لى جلال ورمزى ، قرق آغاملى كاظم ، آق عثمان زاده محمد بك وافنديلر بشريوز ليرا تبرع ايتمشلردر . تبرعاته حرارتله دوام ايديلكده‌در .

§ آنقره — املاك مليه‌نك نه‌صورتله صاتيله‌جغى حقنده چكن بازار هيئت وكيله‌جه قبول ايديلن تعليماتنامه غازينك تصديقنه اقتران ماليه‌يه تبليغ ايدلمشدر . تعليماتنامه‌ده تقديرجديدله ويريله‌جك اراضى ايچون تشكيل ايديله‌جك هيئتلرله اهالى‌نك ويره‌جكلرى وثائق اوزرينه اراضى‌يه قيمت‌تقدير ايله بر توزيع جدولى يابه‌جغى ، برهفته صكره اراضى‌نك تفويض ايديله‌جكى مبادله‌يه غير تابع اشخاصدن متروك اراضى‌نك تقديربدلى صورتلرنده مهاجرينه وارباب احتياجه ويريله‌جكى محرردر . مزايده ايله صاتيله‌جق مسقفات ، عرصه‌لر ، باغلر و اراضى مال مأمورى ، طابو مأمورى مجلس‌اداره اعضاسندن برندن مركب هيئتجه صاتيله‌جقدر . هيئت اولا بو يرك قيمتى تخمين ايده‌جك محمن‌بدلى بش بيك ليرا دن فضله اولان املاك قبالى‌طرفله آشاغى اولانلر علنى مزايده ايله صاتيله‌جقدر . احالهٔ قطعى اولمق بدللرى بيكدن فضله اولانلرك احاله‌سى مأيه‌دن صورولمه‌جقدر . املاكدن عرصه‌لر ، اراضى باغ فابريقه اعمالاتخانه‌لر ايچون تقسيط مدتى اعظمى بر و آپارتمان كبى عقارانه بش سنه‌در .

§ ليجه‌نك شمالى طارايان عسكرلريمز اوچ مهم آغايى دردست ايتمشلردر . موش منطقه‌سنده ايكنجى درجه‌ده رؤسادن منلا صالح ، شيخ‌عبدالله ، اوغلى ويسى و نوحك اوغلى سعيد دردست ايدلمشلردر .

§ مه‌ترس هانو طرفندن انشا ايدلمش اولان طياره مودەلى هواده تخميناً يكرمى بر دقيقه دورمغه موفق اولمش و بو ساحه‌ده آمريقا طرفندن قازانيلان ره‌قورك ايكى مثلى تأمينه موفق اولمشدر .

§ آتنه — سلانيكدن كلن معلوماته نظراً ميتره‌بوليدرك چوغى قسطنطين طرفندن كوندريلن مكتوبه كندينك يطريقلقدن استفاسنه بلااحتراز طرفدارلق اظهار اتمكده‌در .

شو حاله‌ده قسطنطينك يطريقلقدن استفاسى بر امر وقع تلقى ايدلمكده‌در .

§ آنقره استقلال محكمه‌سى شيخ سعيدايله علاقه‌دار و مملكتك هرطرفنده تشكيلاتى اولان مهم برهيئت فساديه‌يه عائد مهم وثائقه دسترس اولمشدر .

§ خارجيه ناظرى موسيو ستره‌زه‌مان رايخستاغ مجلسنده خارجيه بودجه‌سى حقنده ايراد ايلديكى بر نطقده تركيه‌نك امور داخليه‌سنى تنظيم وتقويه ايتمك و مناسبات اقتصاديه‌سنى تجديد ايتمكله بك زياده مشغول بولوندينى قيد ايلەمش ودىيمشدركه :

« — آلمانيا حكومتى بومساعى‌يى بويوك بر ممنونيتله تعقيب ايتمكده و تركيه‌نك اقتصاداً احيا و اعلاسى خصوصنه اقتصادى قوتلرينك مساعده‌سى نسبتنده خادم اولمغه آماده بولنمقده‌در . آلمانيا حكومتى ، تركيه جمهوريتنك كوردستان قيام وعصيانتى شدت وسرعتله تنكيل امرنده‌كى موفقيتندن دولايى بيان تبريكات ايدر . تركيه‌نك عزمكارانه حركتى شبهه‌سز عمومى صلح و مسالمته عائد منافعه خدمت ايتمشدر . آلمانيا مصر ايله مناسبات حسنه بروزده ايلەمكده‌در . »

مونيخدن مكتوب

مونيخده عيد ملى وشكر بايرامنك تسعيدى

٢٥ نيسان جمعه ايرتسى كونى مونيخ تورك طلبه برلكنك چفته بيرام مناسبتيله ترتيب ايلش اولديغى چايه اشتراك ايلدم .

برلك اجتماع صالونى غايت ساده تزيين ايدلمش شاملى بايراغمز صالونك مختلف محالرنده اخذموقع ايديورردى .

ساعت بشده مراسمه ابتدا ايديلەرك باشبوغى بولوندينم برلك نامنه مسافرينه بيان خوش وآمدى وبايرامارينى تبريك ايلەمتاركده بويوك ملت مجلسنك كشادينه قدر مملكتمزك كچيرمش اولديغى انقلاب تاريخنه عائد ناچيزانه مطالعاتى خليل پاشا حضرتلرى اتمام ايله أز جمله جمهوريتمزك متوالى موفقيت و خارقه‌لرينى تعداد ايله كوردستان عصيانتك باصديرلمسى خبرينك ورودى ايله اوج بايرامى برلكده تسعيد بختيارلغنده بولنديغمزى علاوه ايلەمشلردر . اعضادن بعضيلرى قيصه ومفيد خطابه‌لرده بولونه‌رق جمهوريتمزك ومحترم زمامدارلرينك متوالى فدا كارلقلرندن لسان شكرانه بحث ايلەمشلردر .

متعاقباً برلك موسيقى هيئتنك تأمين ايلش اولديغى تورك موسيقى‌سنك معتنابهلرى حاضرونى مسرتله غرق ايليوردى . پك صميمى اولەرق دوام ايده‌ن مراسمه ساعت طقوزده نهايت ويرلدى .

شو وسيله ايله منسوب اولديغم (تورك طلبه برلكنك) تاريخچه‌سندن بحثى فائده‌دن خالى عد ايده‌م :

مونيخ تورك طلبه برلكى ١٩١٨ نهايتنده تأسسله مملكته عودت مجبوريتنده قالان ، عائله‌سى ايله مخابره ايده‌مه‌ين طلبه‌نك احتياجلرينى تأمين ايتمش عينى‌زمانده ورسای ولوزان قونفرانسلرى أوانده تورکيا ايله نشريانده بولونمش وفرانسزجه و آلمانجه نشريات توزيعنه غيرت ايلەمشدر بويله‌جه ١٩٢٣ أوائلنه قدر بر چوق موفقيتلرله يشايان برلك مونخده‌كى حيات بهاليلغى سائقى ايله طلبه‌نك قسم اعظمنك عودتيله تعطيل فعاليت ايلەمش ايدى .

٢١ تشرين اول ٢٤ برلك ايكنجى دفعه اولەرق كشاد اولوندى . يكى تشكل ايده‌ن اداره هيئتى واردات تأمينى أسبابنى تحرى ايلەدى .

١٩ كانون اولده مونيخك آلكمعروف اوتلرندن (رايحس آدلەر) ده اجرا اولنان مسامره برلين بويوك أيلچيسى كمال‌الدين سامى پاشا حضرتلرينك رياست فخريه‌سنده بولنيور ايدى . بالخاصه باويرا نظارندن Osmald وباويرا عسكرى‌عموم قوماندانى Kress von Krensseteie تورك دوستلغندن بحث ايديبورلردى . خليل پاشا و آووپا طلبه مفتشى ذكى‌مسعود بك طرفندن نطقلره جواب ويرلدى .

نعمت وحيد خانم افندينك تعنيلرى بالخاصه مسامره‌يه بيوك بر روناق بخش ايديوردى .

بومسامره ايله اولدقجه مهم بر مبلغ جمع ايدن برلك موجوديتى تقويه ايلش ايدى .

بالاخره برلك توسيع ايديلەرك تورکلكى طانيتديره‌بيلمك ايچون ملتمزه عائد تورکجه آلمانجه كتابلرله مملو بركتبخانه كشاد ايلەدى . عينى‌زمانده تورکلكه عائد هرآى قونفرانسلر ترتيب ايدلمكده‌در . قونفرانسلره آلمان ، افغان ، هند ، ژاپون ، مجار طلبه‌لرى بيوك بر ممنونيتله دوام ايتمكده‌درلر .

برلك آناوطنده‌كى قارده‌شلرينه‌ده فائده اولمغى غايه اتخاذ ايديه‌رك آلمانيادە ايشى اولانلره وتحصيله كلمك ايسته‌ينلره هردرلو تسهيلاتده بولنه‌جغنى اعلان ايلەمشدى .

برلك وطنداشلرينه ايفاسى قابل هردرلو خدمته آماده بولنديغنى عرض ايله ختم مقال ايلرم .

سيفى خليل

آدرس :
Vorlin T.St. Briennerstr. 36 Munchen

مصور ثروت فنون

غزته‌مزك تكرار انتشارندن برى كچن هفته توزيع اولنان ٢٦ نجى نسخه ايله برجلد اكمال اولنمشدر . بوجلدلردن رنكلى قپاق ايجنده وبك محدوداولەرق مطبعه‌مزده موجود واردر فيأتى ٣٠٠ طشره‌يه ٣٢٥ غروشدر . ٢٧-٣٦

بيكر تجارتخانه‌سى

بك اوغلى جادهٔ كبيرده

انكلتره‌ده مشهور سلازنكر و باسسه‌ى فابريقه‌لرينك تەنيس راكتلرى و سلازنكر ويسده‌نس فابريقه‌لرينك طوپ و سائر هرنوع مالزمه‌سى كلمشدر .

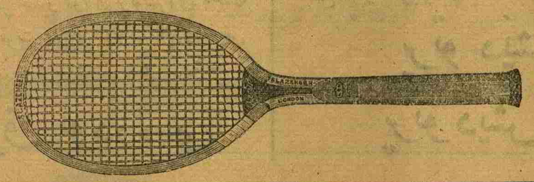

٥٠-د

شتوده بيكر اوتوموبيللرى

STUDEBAKER

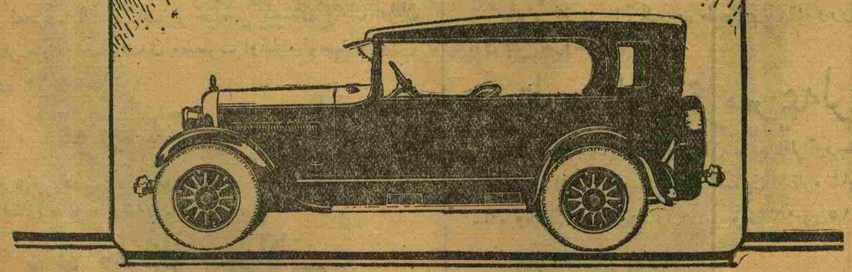

اك صوك سيستم شتوده بيكر اوتولرى ياريم دقيقه‌ده آچيق وقاپالى اولور . عربه طاقمى فوق‌العاده متينلر .

استانبول وكيلى : بك اوغلى غران غاراز ، ادوارس و مخدوملرى

٥٢

اکرم نجیب

اجزای طبیه ده‌پوسی — استانبولده یکی پوسته‌خانه قارشیسنده

تلفون استانبول ۷۸

یکرمی سنه‌لك تورك مؤسسه‌سیدر

اناطولینك هرطرفنده مخابرلری واردر — آوروپانك اك مشهور فابریقه‌لریله تماسده‌در

عطریات ، فوطوغراف مالزمه‌سی ، آلات طبیه و اسپنجیاریه ، قولونیا صولری ، تورك مستحضرات طبیه‌سی
قطران حق ، کشیش طاغی صویی — بیره خلاصه‌سی ، پرتو مستحضراتی ۵۰ـد

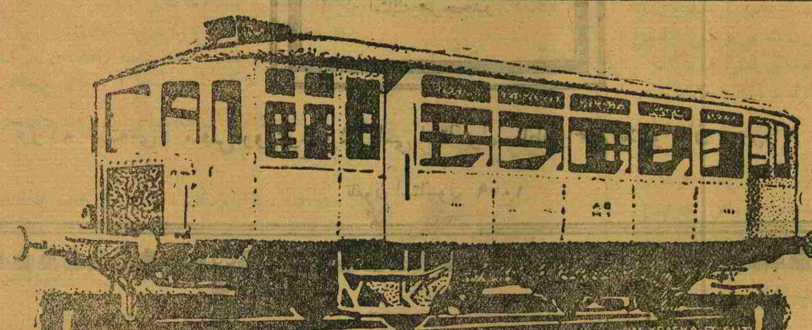

الکتریق شرکت عمومیه‌سی ـ برلین ـ فریدریخ قارل اوفه‌ر ۲ـ٤
BERLIN NW 40, Friedrich Karl-Ufer 2-4

الکتریق دینامو و موتورری ، الکتریق قونترول ساعتلری ، بخار توربینلری ، تلفون ، تلغراف و تل قابلولری ، ترانسفورماتورلر ، هرنوع تجهیزات انستلاسیون موادی ، دمیر یولی آلات و ادواتی واشارتلر ، الکتریق و بخارلی لوقوموتیفلر .

بوکی موادك کافه‌سنی اعمال ایدن جسیم ومعروف A.E.G. آ ك ت ـ الکتریق شرکت عمومیه‌سی ـ هر درلو الکتریق قوتی استحصالنه مخصوص مراکز احداث و تشکیلی و الکتریقلی دمیر یولری انشا و ایشلتمه‌سنی دخی درعهده ایدر . فضله معلومات ایچون برلینده‌کی مدیریت عمومیه‌یه مراجعت لازمدر .

ALLGEMEINE ELEKTRICITÄTS-GESELLSCHAFT BERLIN

ادهم پرتو اجزاخانه‌سی مستحضراتی

پرتو شروبی

مشیر معلم نافذ پاشا ، اوپراتور معلم جمیل پاشا ، معلم بسیم عمر پاشا ، معلم ضیا نوری پاشا ، معلم آصف درویش پاشا حضراتیله پارس بلدیه خسته‌خانه‌لرینك ، بالجمله آوروپا سرکیلرینك آلتون وکموش مدالیه‌لریله مظهر تقدیر اولان پرتو شروبی بالجمله ضعفیت عمومیه‌یه قارشی یکانه قوت علاجی اولوب تاثیری قطعی وشارلاتانلقدن تمامیله عاریدر . بیوك شیشه‌سی ۵۰ غروشدر

پرتو چوجوق پودره‌سی

قوندا قده‌نی چوجقلرك جلدلرنده کثرتله وقوعه کلن پیشیك وسیویلجه‌لری بر ایکی کون ظرفنده کاملاً دفع و ازاله ایدر .

قوطوسی ۲۰ غروشدر .

قره‌م پرتو

سنبل ، لیلاق ، یاسمین ، منکشه ، آقاسیه ، شب‌بوی ، قوقولی قره‌م پرتو اللرده‌کی چاتلاقلری ، یوزده‌کی سیویلجه‌لری وجیللری ازاله ایدوب جلده لطیف بریموشاقلق ویره‌رك طراوت بخش ایدر . توبلرده‌کی ۲۰ ، قوطیلرده‌کی ۷,۵ غروشدر .

پرتو دیش توزی

پرتو دیش معجونی

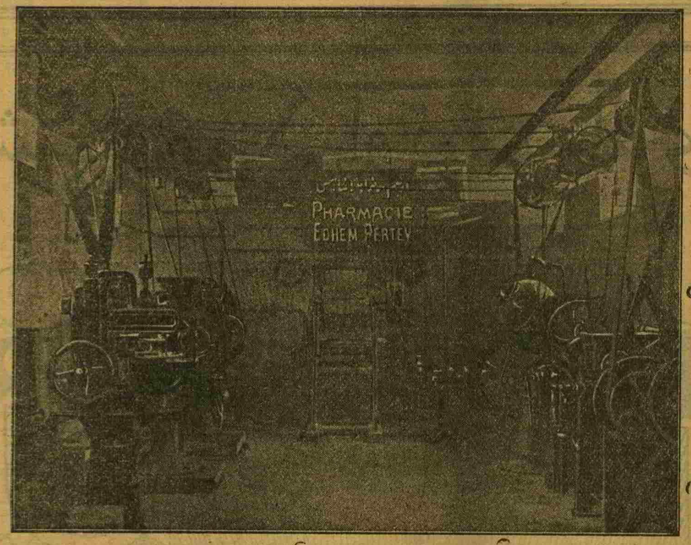

انجی کبی بیاض دیشلره مالك اولمق ، چوروك و ثقیل دیشلردن قورتولمق آنجق پرتو دیش معجونی و توزندن قوللانمق ایله اولور .

قوطوسی ۲۰ غروشدر .

پرتو صاچ صویی

صاچلرینك متصل دوشمه‌سندن اندیشه ایدنلر ایله صاچلره عارض اولان پکلردن قورتولمق و صاچلرك اوزامسی چاره‌لرینی آرایانلره توصیه اولنور . شیشه‌سی ۳۰ غروشدر .

پرتو توالت پودره‌سی

جلده شایان حیرت و طبیعی بر بیاضلق ویروب جلدی لطیف منکشه قوقوسیله تعطیر ایدر . بیاض ، پنبه ، صاری رنکی اولوب بهر قوطوسی ۳۰ غروشدر .

صولفاتو قومپریمه‌لری

فابریقه‌مزده اك صاف و حیله‌سز کیمیه‌دن اعمال اولنان قومپریمه‌لر صیتمه خسته‌لغندن مضطرب اولنلره توصیه اولنور . قوطوسی ۲۰ غروشدر .

پرتو توالت پنبه‌لکی

جلدی تخریش ایتمکسزین طبیعی برپنبه‌لك ویرر . قوطوسی اون بش غروشدر .

قوزمه‌تیق پرتو

بیقلری بیودوب دوزکون طوتار . کستانه و سیاه رنکلری اولوب فیئاتی ۷,۵ غروشدر .

قاربونات قومپریمه‌لری

انکلیزی قاربوناتیله احضار اولنان قومپریمه‌لر توزحالنده قوللانمق مشکلاتنده اولانلره ومعده‌سندن شکایت ایدنلره شایان توصیه‌در . ساده ونانه‌لی نوعلری‌ده واردر . بیوك شیشه‌سی ۱۵ غروشدر .

پرتو طرناق جلاسی

طرناقلری بارلاق وبیاض برحالده بولندیروب طبیعی برپنبه‌لك ویرر . فیئاتی ۲۵ غروشدر .

محل اعمال وده‌پوسی :

آقسرایده ادهم پرتو اجزاخانه‌سی اولوب بالجمله اجزاخانه‌لرله اجزا ده‌پولرنده و نحافیه مغازه‌لرنده فروخت اولنور .

دوائر رسمیه وخصوصیه‌ده تعلیق ایتمك اوزره تورکیا رئیس جمهوری غازی پاشا حضرتلریله تورکیا بیوك ملت مجلسی اعضای کرامنك ابعاد مختلفه‌ده رسملری بك اوغلنده جادهٔ کبیرده ۱۵۰ نومرولو فوطو فرانسه نامیله معروف وغزته‌مزك خصوصی فطوغرافچیسی اولان موسیو وابنبرغك دکانده فروخت ایدلمکده‌در. (تلفون بك اوغلی ۳۳۱۰) مشتریلرك طلبی اوزرینه خصوصی مأمور اعزام ایدیلیر . ۲۶ — ۳۵

نومرو ۲۳٤ — ۱۰/مایس/۳٤۱

۱ — نجیب خلقمزك قیمتدار مظاهرتی و سزلرك عزمکار فعالیتیله یقین بر زمانده مبجل مقصدلرینی استحصال ایده‌جك اولان جمعیتمزاون بش کونده بر (طیاره مجموعه‌سی) نامیله بررساله نشر ایده‌جکدر . بو رساله فنی وعلمی اولدیغی وحمیتمندانك اسملریله تبرعاتی احتوا ایده‌جکدر . رساله‌مزك محترم اعضامزله فدا کار اهالی ومکتب طلبه وطالباتی طرفندن تعقیبی کیفیتنك طیاره‌جیلکه قارشی بویوك بر تمایل تولید ایتمك نقطه‌سندن اهمیتی مستغنی عرضدر . بناءً علیه مجموعه‌مزه آبونه قیدینه صرف ایدیلمه‌جك مساعی پك قیمتلی اولاجقدر . آبونه‌نك سنه‌لکی (۲۱٦) ، آلتی آیلغی (۱۱۰) غروشدر. طلبه وطالباته نصف اجرت اولهرق آبونه قید اولنه بیله‌جکنی علاوه ایده‌رم . ۲۶ — ۳۰

تورکیه سیر سفائن اداره‌سی

هفته‌لق سیر وسفر پروغرامی

طربزونه خطی : هر هفته بر واپور پرشنبه کونلری بعدالزوال برده غلطه ریختمندن حرکت ایدر .

مرسین خطی : هر هفته بر واپور پازار ایرتسی کونلری زواله غلطه ریختمندن حرکت ایدر .

باندرمه خطی : هر هفته لوکس بر واپور جمه ایرتسی ، صالی آقشاملری سکزده غلطه ریختمندن ، دیکر بر واپورده پازار ایرتسی ، پرشنبه آقشاملری سرکه‌جی ریختمندن حرکت ایدر . پرشنبه باندرمه ـ ازمیر اکسپرس ترنیله ، ایکنجیسی یومی ترنله تلاق ایدر .

قره بغا خطی : هر هفته جمه ایرتسی ، چارشنبه آقشاملری سکزده پازار ایرتسی صباحی طقوز بچقده غلطه ریختمندن حرکت ایدر . پازار ایرتسی حرکت ایدن واپور اکسپرس پوسته‌در .

تکیر طاغی خطی : هر هفته بر واپور جمه صباحی طقوز بچقده غلطه ریختمندن حرکت ایدر .

مدانیه خطی : هر هفته جمه ، پازار وصالی صباحلری ۹ بچقده غلطه ریختمندن حرکت ایدر .

ازمیت خطی : هر هفته پازار ، صالی ، پرشنبه صباحلری ۹ بچقده غلطه ریختمندن حرکت ایدر .

دویچه لوانته لینیه
DEUTSCHE LEVANTE-LINIE

تورکیه و شرقك بوتون لیمانلریله آنوه‌رس ، روتردام ، برمه‌ن ، هامبورغ و شته‌تن آره‌سنده هفته‌لق واپورلر

شمال و بالطق دکزلری لیمانلری ایچون طوغری سوقیات

استانبول — لوندره — هامبورغ آره‌سنده سریع مناقلات دها زیاده معلومات آلمق ایچون غلطه‌ده اووا یمیان خانینده بشنجی قاتده آجنته‌یه مراجعت . تلفون : بك اوغلی ۷ — ٦٤۱ ۵۰ ـ د

اوتو وولف وشرکاسی دمیر اخراجات شرکتی
Eisenausfuhr Otto Wolff & Cie Koeln

فنیکس ـ راینشتال فابریقه‌لری ـ آلمانیاده رورده کائن

فنیکس فابریقه‌سنده ۵۲۰۰۰ ، راینشتالده ۲۵۰۰۰ عمله ایشله‌ر

رایلر و ده‌قوویل رایلری وهرنوع دمیر و چلیك بورولر ـ به‌تون آزمه دمیرلری ـ دمیر صاچلر ـ هرنوع تللر ـ هرنوع چیوی و قارفیچه‌لر ـ جیواطه‌لر ـ لوقوموتیف ـ واغونلر ـ تراموای ـ هرنوع ماکنه‌لر .

یالکز فنیکس فابریقه‌لری سنه‌ده برمیلیون وایکیوز الی بیك طونه دمیر وایکی میلیون طونه چلیك اعمال ایلر .

درسعادت آجنته‌سی : روتنبرغ وشرکاسی ، استانبول پنتو خان ۱ — ۵۰

علامت فارقه

بایه‌ر

فوطوغراف فلیملری ،
کاغد و اجزالری بتون
امثالنه مرجحدر .

علامت فارقه

تورکیه آجنته‌سی : ماقس روتنبرغ و شرکاسی استانبول سلطان حمام پینطو خان نومرو ۸ — ۱٤

تلفون استانبول ۱۰۲۹ ۰۲

یاز کلدی ؛

حرارتکزی دفع ایتمك ایسترسه کز ، میقروبلی صولردن قوروغق ایسترسه کز ، بومونتی بیراسی ایچیکز .

ضمفدن شکایت ایدنلره

فوسفاتلی شرق مالت خلاصه‌سنی استعمال ایدیکز . اوروپادن کلن امثالنه قات قات فائقدر .

بالعموم اجزا ده‌پولریله اجزاخانه‌لرده بولنور .

صاتش محلی : بومونتی فابریقه‌سی تلفون : بك اوغلی — ۵۸۳ ؛ اکرم نجیب اجزا ده‌پوسی « استانبول — ۷۸ (۱

بومونتی بیرا فابریقه‌سی معمولاتی

استانبولده اولره تسلیم اولنور — تلفون (بك اوغلی ۵۸۳) سپارش ویریکز . ۱۷ — ٦٦